

Strabrechts Broek
Broedvogelkartering 2023

natuur dichtbij huis
Brabants Landschap

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Historie naam	4
1.2	Ligging	4
1.3	Een woord van dank	6
1.4	Gebruikte methode	6
1.5	Weeroverzicht	6
2	Gebiedsindeling/beschrijving	8
2.1	Inventarisatiedata 2023	8
2.2	Lijst van waarnemers	8
3	Resultaten	9
3.1	Totalen territoria	9
3.2	Opvallende zaken in 2023	10
3.3	Soortbeschrijvingen broedvogels	10
3.3.1	Blauwborst, 1 territorium	10
3.3.2	Boomkruiper, 1 territorium	11
3.3.3	Boompieper, 1 territorium	11
3.3.4	Bosrietzanger, 4 territoria	12
3.3.5	Dodaars, 1 territorium	12
3.3.6	Fazant, 1 territorium	13
3.3.7	Fitis, 2 territoria	13
3.3.8	Gaai, 1 territorium	14
3.3.9	Geelgors, 2 territoria	14
3.3.10	Gekraagde Roodstaart, 1 territorium	15
3.3.11	Gele Kwikstaart, 1 territorium	15
3.3.12	Grasmus, 5 territoria	16
3.3.13	Grauwe gans, 4 territoria	16
3.3.14	Grauwe Klauwier, 2 territoria, Bedreigd	17
3.3.15	Groene Specht, 1 territorium	17
3.3.16	Grote Bonte Specht, 1 territorium	18
3.3.17	Grote Canadese Gans, 2 territoria	18
3.3.18	Heggenmus, 1 territorium	19
3.3.19	Holenduif, 1 territorium	19
3.3.20	Houtduif, 1 territorium	20
3.3.21	Houtsnip, 1 territorium	20
3.3.22	Kievit, 1 territorium	21
3.3.23	Kleine bonte specht, 2 territoria	21
3.3.24	Kleine Karekiet, 2 territoria	22
3.3.25	Kleinst Waterhoen, 1 territorium, Gevoelig	22
3.3.26	Koekoek, 1 territorium, Kwetsbaar	23
3.3.27	Koolmees, 3 territoria	23
3.3.28	Krakeend, 2 territoria	24
3.3.29	Meerkoet, 1 territorium	24
3.3.30	Merel, 3 territoria	25
3.3.31	Nijlgans, 1 territorium	25
3.3.32	Pimpelmees, 4 territoria	26
3.3.33	Putter, 2 territoria	26
3.3.34	Rietgors, 1 territorium	27
3.3.35	Roodborsttapuit, 6 territoria	27
3.3.36	Spotvogel, 1 territorium, Gevoelig	28
3.3.37	Spreeuw, 2 territoria	28

3.3.38	Staartmees, 1 territorium	29
3.3.39	Tjiftjaf, 1 territorium	29
3.3.40	Tuinfluitier, 2 territoria	30
3.3.41	Vink ,2 territoria	30
3.3.42	Waterhoen, 3 territoria	31
3.3.43	Waterral, 1 territorium	31
3.3.44	Wielewaal, 2 territoria, Kwetsbaar	32
3.3.45	Wilde Eend, 3 territoria	32
3.3.46	Winterkoning, 2 territoria	33
3.3.47	Wintertaling, 1 territorium, Kwetsbaar	33
3.3.48	Witte Kwikstaart,1 territorium	34
3.3.49	Zanglijster, 2 territoria	34
3.3.50	Zomertaling, 2 territoria, Bedreigd	35
3.3.51	Zwarte Kraai, 1 territorium	35
3.3.52	Zwartkop, 1 territorium	36
3.4	Waarnemingen niet broedvogels	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.5	Soortgroepen	36
3.5.1	Rietvogels	37
3.5.2	Slobeendgroep	38
3.5.3	Vogels van pionierbegroeiingen	39
3.5.4	Waterrietvogels	39
3.5.5	Watervogels	40
3.5.6	Weidevogels	40
3.5.7	Zomertalinggroep	41
3.5.8	Struweelvogels	41
3.5.9	Roodborsttapuitgroep	42
3.5.10	Grasmusgroep	42
3.5.11	Winterkoninggroep	43
3.5.12	Geelgorsgroep	43
3.5.13	Bosrandstruweelvogels	44
3.5.14	Bosvogels	44
3.5.15	Grote Bonte Specht-groep	45
3.5.16	Kleine Bonte Specht-groep	45
3.5.17	Loofboomvogels	46
3.5.18	Holenbroeders	46
3.5.19	Vogels van oud bos	47
3.5.20	Rode Lijst soorten	47
3.6	Conclusies	49
4	Literatuur	50

1 Inleiding

Heeze, oktober 2023

Het gebied rondom de Rielloop was van oudsher een moeras, met veel afwisseling in planten en dieren. Eind jaren '40 werd het moeras omgezet naar grasland voor de landbouw. Hiervoor is grond uit de omgeving aangevoerd. Op de detailkaart hieronder is uit 1950 is goed te zien dat het gebied indertijd (1950) nog moeras was.

Vanaf juli 2021 tot het begin 2022 heeft het Waterschap De Dommel werkzaamheden uitgevoerd op het terrein zodat hier weer een moeras kan ontstaan. Hiervoor is zo'n 30 à 40 cm grond afgeplagd en afgevoerd.

Meer informatie van het project vindt u hier:

<https://youtu.be/NJK2VIJUNFU>

1.1 Historie naam

In de literatuur vinden we het volgende terug over de naam:

Strabrecht ligt aan de beek de Kleine Dommel. In de vroegste vermelding (1428) wordt dit toponiem al zo gespeld. Er is dan sprake van een beemd aldaar. In 1437 werd het gespeld als 'Straetbergen', waar vroeger een watermolen had gestaan, en ook als 'Straberch'. Dit wijst er nog eens op dat het gehucht Strabrecht aan de beek lag. De naamsverklaring is een moeilijke. Ik denk dat het een combinatie is van 'stramp' ('boomstronk') en 'recht' ('recht stuk waterloop tussen twee bochten', vgl. 'rak'). Stramprecht kan Strabrecht worden omdat p na m doorgaans een b wordt. 'Strabrecht' zou dan zoveel betekenen als het boom-stronkenveld (kennelijk net geroid) aan het rechte stuk van de Kleine Dommel. Dit (relatief) rechte stuk liep van het kasteel tot aan de Strabrechtse dijk, zoals op oude kaarten nog te zien is. Als deze naam wordt uitgesproken als 'Strabérech' ligt de ontwikkeling naar 'Straatberg' voor de hand.

1.2 Ligging

Het gebied het Strabrechts Broek (20,6 ha) is gelegen in de Gemeente Heeze-Leende. Het gebied is eigendom van het Brabants Landschap. Het wordt begrensd door de Herbertusbossen (Brabants Landschap) aan de zuidzijde, het beekdal van de Kleine Dommel aan de westzijde, de Strabrechtse dijk aan de Noordzijde en de Strabrechtse Heide (Staatsbosbeheer) aan de Oostzijde. De Kleine Dommel is een samenvloeiing van de Grootte Aa en de Sterkselse Aa. Deze samenvloeiing is enkele honderden meters zuidelijk. Tot ongeveer 1850 was die samenvloeiing aan de zuidzijde van het kasteel, maar deze is verlegd om het

kasteel tussen de twee waterlopen te situeren. Dat was makkelijker te verdedigen.
De Rieloop is een in de twintiger jaren van vorige eeuw gegraven beek om het water van de

Strabrechtse Dijk. Deze verbindt Heeze met de Strabrechtse Heide

Afwatering van de Herbertusbossen

Kleine Dommel

Strabrechtse Heide af te voeren. Enkele jaren geleden is deze beek ondieper gemaakt om meer water op de Strabrechtse Heide te behouden.

Hieronder een satellietfoto van het gebied. Deze is actueel. Hierop is ook de laagte te zien.

Laagste deel

1.3 Een woord van dank

Een woord van dank gaat in de eerste plaats uit naar de waarnemers (Ineke Thijs, Hanny Cuyten, Mari de Bijl en Geert Engels), die vele uren van hun vrije tijd in hun hobby vogels kijken besteden. Daarbij dient vermeld te worden dat deze personen regelmatig vergezeld werden door anderen die in staat worden gesteld zich het inventariseren eigen te maken. Uiteraard ook voor hen een woord van dank.

Daarnaast wil ik Brabants Landschap, en dan vooral Nick Jeurissen bedanken voor de mogelijkheid die zij ons tellers bieden om het gebied te inventariseren. De tellers zijn namelijk daardoor ook in staat om op plekken te komen die normaal gesproken niet voor het publiek toegankelijk zijn.

Ook wil ik het [Sovon Vogelonderzoek Nederland](#)¹ bedanken. Door het digitale autoclustering systeem is het verwerken van gegevens de laatste jaren aanzienlijk eenvoudiger geworden.

In 2016 hebben leden van de vogelwerkgroep de Spotvogel van IVN-Heeze-Leende een inventarisatie gedaan van de Herbertusbossen in de die inventarisatie is het Strabrechts Broek ook meegenomen. Die gegevens heb zo veel mogelijk in het document opgenomen.

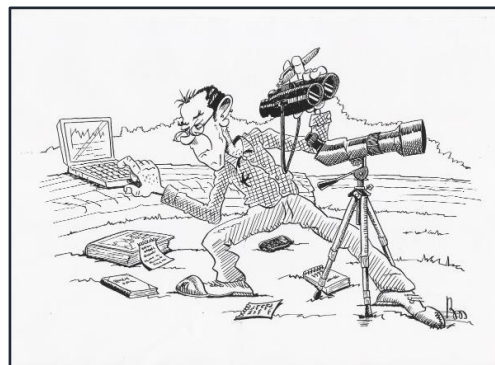
Dit jaar is er weer een inventarisatie in de Herbertusbossen uitgevoerd door leden van IVN Veldhoven-Vessum en van de vogelwerkgroep de Spotvogel van IVN-Heeze-Leende. Daarbij is het Strabrechts Broek niet inbegrepen.

1.4 Gebruikte methode

De lijst met geïnventariseerde soorten komt overeen met de [Handleiding Sovon broedvogelonderzoek – BMP & kolonievogels](#) (2023)

De tellers voeren hun telgegevens/waarnemingen in de database van Sovon in met behulp van de app Avimap in het veld en/of gebruiken daarbij het invoerportaal op de site [Sovon Avimap](#)². De waarnemingen worden door deze applicatie geautoclusterd en door de hoofdteller gecontroleerd en in het rapport verwerkt. De soortenkaartjes worden door Avimap van Sovon gemaakt. De plot is in Avimap bekend als nr. 57121.

Tekening Gert-Jan Bos (bron Sovon)

1.5 Weeroverzicht

Januari: Zacht, zeer nat en vrij somber

Januari begon zeer zacht met zelfs de warmst jaarwisseling ooit. De eerste 10 dagen bleef het zacht. Het was zeer wisselvallig met veel regen en soms veel wind. Vanaf 21 januari werd het kouder en vroom het soms zelfs overdag. Na 25 januari steeg de temperatuur weer naar normale waarden

Februari: Zacht, zeer droog en zonnig

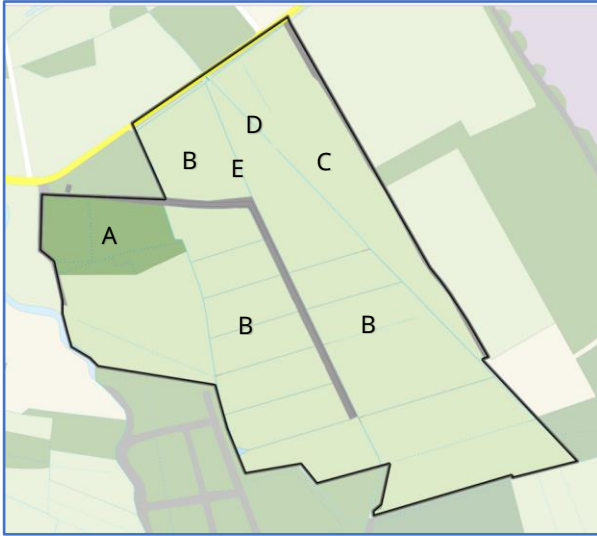
De eerste week kende een afwisseling van zeer zachte en koudere periodes. Vanaf 9 februari werd het zacht met zonnig en rustig weer overdag. Vanaf 16 februari werd het hogedrukgebied verdreven en kwamen we in een westelijke stroming. Het werd grijs en druilerig weer. Het bleef zeer zacht. Vanaf 24 februari keerde het rustige en zonnige weer terug. De temperatuur deed echter een flinke stap terug en de noordoostenwind maakte het voor het gevoel nog wat kouder.

¹ SOVON Vogelonderzoek Nederland organiseert landelijke vogeltellingen voor natuurbeheer, beleid en onderzoek.

² Om deze te openen heb je rechten nodig!

- Maart:** Zacht, zeer droog en zonnig
Maart begon fris, zonnig en droog. Vanaf werd de koude lucht verdreven en kregen dagen met langdurige regen- en natte sneeuwval. Op 8 maart lag er een sneeuwdek van 5-10 centimeter. Vanaf 11 maart was het droog en zonnig. 13 maart werd het 17 à 18°C. maar was er ook de eerste storm van het jaar. Van 15 t/m 18 maart was het overwegend droog en zonnig. De temperaturen bleven ruim boven de 15°C. Vanaf de 20ste was het weer somber en regenachtig. Rond 26 maart werd het kouder met soms winterse buien. Maart eindigde wisselvallig maar de temperaturen bleven boven normaal.
- April:** Koel, nat en een normale hoeveelheid zon
De eerste week was koud en droog. Na twee natte dagen werd het weer droog en zonnig. De temperatuur liep op tot 17°C. 10 tot en met 13 april waren wisselvallig, met af en toe regen of buien maar ook zonnige perioden, bij temperaturen rond normaal. Daarna was het wisselend bewolkt en door de oostenwind nam de temperatuur toe tot 25°C op 22 april. De daaropvolgende dagen daalde temperatuur met 's-nachts lichte vorst. De laatste dagen van de maand viel er veel motregen.
- Mei:** Normale temperatuur, droog en vrij zonnig
De eerste dagen waren koel met vorst in de nacht. Vanaf 4 mei werd het warmer met een enkele dagen met temperatuur van 20°C. In de tweede week waren er ook dagen met flinke regenval. Daarna bleef het de rest van de maand droog. Op 22 mei werd het in het zuidoosten van het land ruim 25°C.
- Juni:** Juni was recordwarm, recordzonnig en zeer droog.
De eerste twee dagen waren vrij koel. Daarna was de rest van de maand zeer zonnig en droog. Alleen op 20 juni was er geen zon en viel er langdurig regen gepaard met onweer. De dagen er na was er weer veel zon en bleef het droog.
- Juli:** Nat, qua temperatuur en zonneschijn normaal
Juli kende een koel en nat begin, met maximumtemperaturen van ca. 20°C en dagelijks regen of buien. Op 5 juli raasde de storm Poly over het land. Vanaf 6 juli werd er veel warmere lucht aangevoerd. De dagen was het zeer warm tot bijna 35°C. Op 9 juli waren er stevige onweersbuien maar tot 13 juli was het opnieuw tropisch warm. De rest van de maand was somber en regenachtig en de temperatuur was gedaald tot onder de 20°C. Enkel de 29ste was het droog en warm.

2 Gebiedsindeling/beschrijving

- A. Loofhout met onder begroeiing van struiken. Hier staan ook diverse dode populieren.
- B. Grasland dat bij hoog water blank komt te staan. Aan de zuidzijde ligt een diepere uitgraving.
- C. Grasland dat verhuurd is voor extensieve begrazing door paarden
- D. Rieloop: over het hele traject zijn wortelstronken aangebracht dit om de stroomsnelheid wat te laten variëren
- E. Oude afwateringssloot

Verder zijn er aan de randen met bomen en struiken en enkele struwelen.

Aan het einde van de winter was het hele gebied praktisch een watervlakte. Naarmate de zomer warmer werd verdween er meer water uit het gebied en bleef enkel water in de diepste laagtes. De voormalige zandvlaktes raken steeds meer begroeid. De Rieloop heeft de hele zomer water gehouden.

2.1 Inventarisatiedata 2023

datum	dagdeel	datum	dagdeel
2 maart	zonsopkomst	1 juni	zonsopkomst
17 maart	zonsopkomst	3 juni	zonsopkomst
28 maart	zonsopkomst	8 juni	zonsopkomst
13 april	zonsopkomst	20 juni	zonsopkomst
25 april	zonsopkomst	23 juni	zonsopkomst
11 mei	zonsopkomst	11 juli	zonsopkomst
25 mei	zonsopkomst	17 juli	zonsopkomst
30 mei	zonsopkomst		

In totaal hebben er in de periode van 2 maart tot 17 juli 15 (deel)bezoeken plaats gevonden. Het gebied is ook 's-avonds bezocht.

2.2 Lijst van waarnemers

Het gebied is geïnventariseerd door Ineke Thijs, Hanny Cuyten, Mari de Bijl en Geert Engels.

3 Resultaten

3.1 Totalen territoria

Soort ³	Maximaal aantal		
	2016 ⁴	2022	2023
Blauwborst	0	0	1
Bonte Vliegenvanger	1	0	0
Boomkruiper	0	2	1
Boompieper	2	0	1
Bosrietzanger	1	2	4
Dodaars	0	0	1
Ekster	0	1	0
Fazant	0	2	1
Fitis	0	0	2
Gaai	0	0	1
Geelgors	2	2	2
Gekraagde Roodstaart	0	0	1
Gele Kwikstaart	0	0	1
Gierzwaluw	0	0	1
Grasmus	5	3	5
Grauwe Gans	0	5	4
Grauwe Klauwier	0	1	2
Groene Specht	1	1	1
Grote Bonte Specht	1	2	1
Grote Canadese Gans	0	1	2
Grote Lijster	1	0	0
Heggenmus	0	0	1
Holenduif	0	1	1
Houtduif	0	1	1
Houtsnip	0	0	1
Kievit	0	0	1
Kleine Bonte Specht	1	0	2
Kleine Karekiet	0	1	2
Kleine Plevier	0	1	0
Kleinst Waterhoen	0	0	1
Kneu	20	0	0
Koekoek	1	1	1
Koolmees	0	2	3
Krakeend	0	0	2
Matkop	1	0	0
Meerkoet	0	0	1
Merel	0	3	3
Nijlgans	0	1	1
Pimpelmees	0	1	4

Soort ³	Maximaal aantal		
	2016 ⁴	2022	2023
Putter	5	4	2
Rietgors	0	0	1
Roodborsttapuit	5	2	6
Spotvogel	1	1	1
Spreeuw	0	1	2
Sprinkhaanzanger	0	1	0
Staatmees	0	0	1
Tjiftjaf	0	2	1
Tuinfluitier	2	2	2
Tureluur	0	2	0
Vink	0	2	2
Waterhoen	0	1	3
Waterral	0	0	1
Wielewaal	1	1	2
Wilde Eend	1	8	3
Winterkoning	0	2	2
Wintertaling	0	0	1
Witte Kwikstaart	1	2	1
Zanglijster	0	2	1
Zomertaling	0	0	2
Zwarte Kraai	0	0	1
Zwarte Specht	1	0	0
Zwartkop	0	4	1

³ Algemene soorten zoals de Meren en de Roodborst zijn niet onderzocht.

⁴ Deze gegevens zijn geëxtraheerd uit Broedvogelkartering Herbertusbossen 2016

3.2 Opvallende zaken in 2023

Zeer bijzonder was de waarnemingen van een roepend **Kleinst Waterhoen**. Geen van ons viere kende het geluid en diverse appjes moesten er aan te pas komen om de soort definitief vast te stellen. Gelukkig hadden ook een geluidsopname. Omdat het een zeer zeldzame soort is is deze ook direct doorgegeven aan het SOVON.

Ook bijzonder zijn de twee koppels **Zomertalingen**. Deze werden het hele seizoen waargenomen.

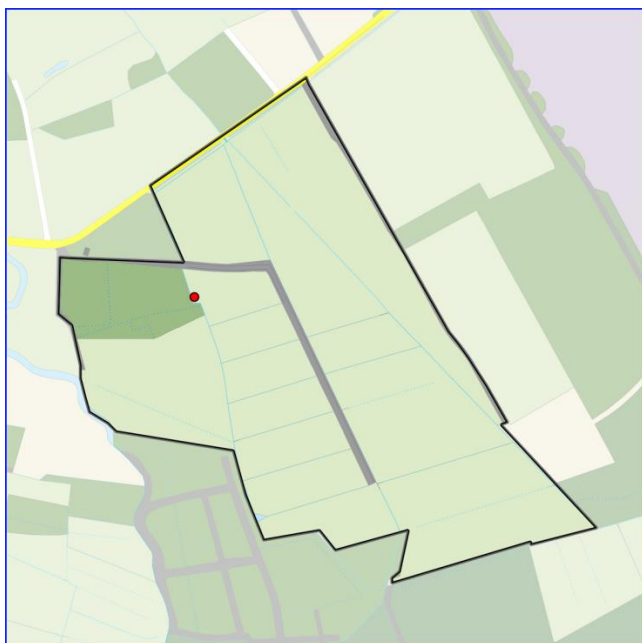
Leuk was de waarneming van 2 **Gele Kwikstaarten** in het weidegebiedje aan het oostelijke deel in het gebied.

3.3 Soortbeschrijvingen broedvogels

De kaartjes geven de waarschijnlijke en zekere broedgevallen of territoria weer van de soort. Er wordt niet specifiek naar nesten gezocht.⁵

Bij elke soort is de landelijk informatie over de populatie in Nederland en die in Noord-Brabant (in percentage van de Nederlandse populatie) opgenomen. Ook de "Beschrijving voorkomen – Broedtijd" is opgenomen. Zie <https://stats.sovon.nl/stats/soorten>

3.3.1 Blauwborst, 1 territorium

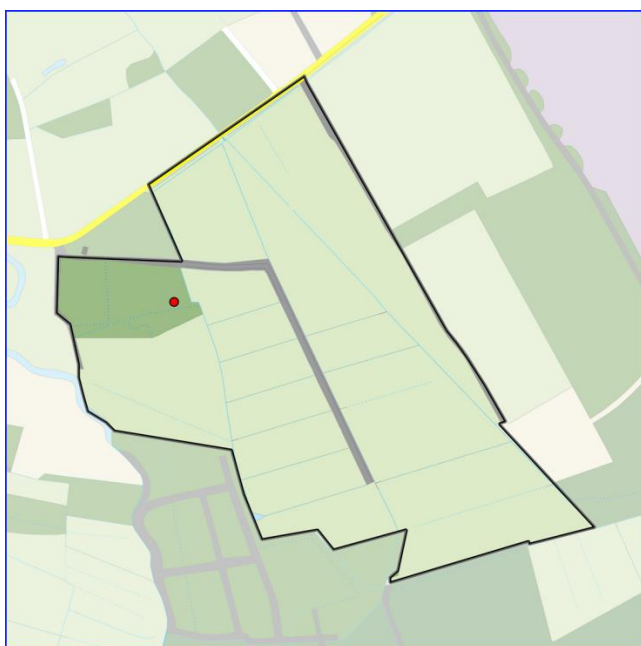

Broedpopulatie:
Nederland: 13.000-17.000
Noord Brabant: 1.500-1.980, 12%

De Blauwborst komt wijd verspreid voor over Laag-Nederland. Hij kan er in moerassen met opslag talrijk zijn, maar broedt regionaal ook in agrarisch cultuurland met sloten. Het voorkomen op de hoge gronden is minder ruim, maar ook daar kan de dichtheid lokaal heel behoorlijk zijn, zoals in hoogveen, natte heide en beekdalen met moerasbosjes. De soort nam in de twintigste eeuw af door ontginning en ontwatering van vele broedplaatsen. Sinds ongeveer 1970 nam de stand spectaculair toe. Nieuw ontstane broedbiotoop in de Oostvaardersplassen, de Biesbosch, het Lauwersmeer en verbossende laagveenmoerassen werd massaal gekoloniseerd. Tegelijkertijd breidde de soort zich uit vanuit verspreidingskernen elders in het land. De landelijke toename houdt nog steeds aan, maar de ontwikkelingen verschillen per regio. In sommige bolwerken is de soort over zijn hoogtepunt.

⁵ De richtlijnen die hiervoor gebruikt worden zijn die uit de [Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek](#).

3.3.2 Boomkruiper, 1 territorium

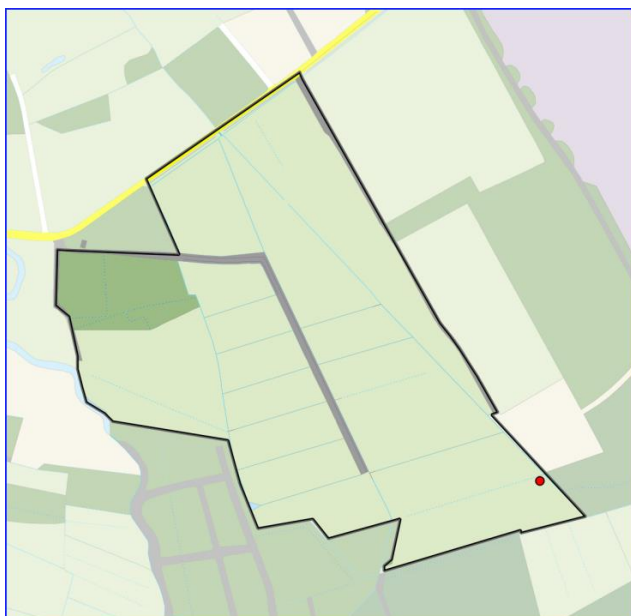
Broedpopulatie:

Nederland: 135.000-180.000

Noord Brabant: 24.160-32.220, 18%

Boomkruipers hebben forse bomen nodig met een ruwe stam, maar het hoeven er niet veel te zijn. De soort kan daarom nestelen in laan- of erfbeplanting in open landschap. De hoogste dichtheden komen echter voor in gevarieerd en niet al te intensief onderhouden bos met een groot aandeel loofhout. Zulke bossen vinden we met name in het oosten, zuiden en midden van het land en in de binnenduinrand. De landelijke aantallen nemen al enkele tientallen jaren toe. De toenemend ouderdom van het Nederlandse bos is gunstig voor deze soort, net als het aanleggen van bossen, parken en singels in voorheen open landschap. De verspreiding is in het laatste kwart van de twintigste eeuw sterk uitgebreid in de lage delen van het land.

3.3.3 Boompieper, 1 territorium

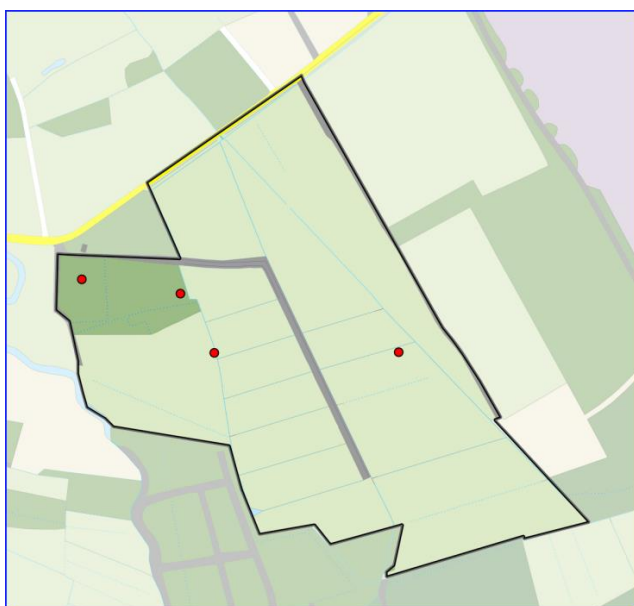
Broedpopulatie: 2018-2020

Nederland: 44.000-72.000

Noord Brabant: 7.740-12.680, 18%

Op de zandgronden is de Boompieper een karakteristieke broedvogel van heidevelden en duinen met enige opslag. Voorts nestelt hij (ten dele ook buiten de zandgronden) op kaalslagen, in jonge aanplant en soms ook bosjes en wegbeplanting in boerenland. Ook verdrogende en verbossende laagveenmoerassen worden bezet. De soort verloor in de afgelopen tientallen jaren terrein in vooral het Deltagebied, het rivierengebied en delen van Zuid-Limburg, maar was daar nooit erg talrijk. In de voor de Boompieper belangrijkste kerngebieden op de zandgronden van Oost- en Zuid-Nederland ontwikkelden de aantallen zich positief.

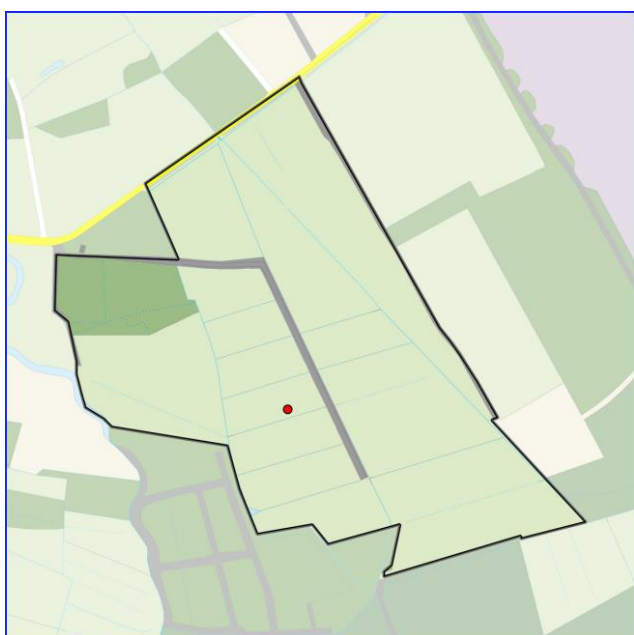
3.3.4 Bosrietzanger, 4 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 68.000-115.000
Noord Brabant: 8.020-13.570, 12%

Bosrietzangers hangen hun nest op aan stevige stengels in een vaak vochtige, soms echter droge omgeving. Ze kunnen zowel talrijk zijn in verruigde moerassen met enige opslag als in brandnetelvelden met veel overjarige stengels. De dichtheden op de kleigronden zijn veel hoger dan op de zandgronden. In zeer bosrijke omgeving hebben Bosrietzangers weinig te zoeken. Als pioniervogel profiteert deze soort snel en soms massaal van tijdelijk beschikbare biotopen. De aantallen wisselen daarom per gebied vaak sterk van jaar tot jaar. Landelijk gezien vertonen de aantallen geen duidelijke ontwikkeling.

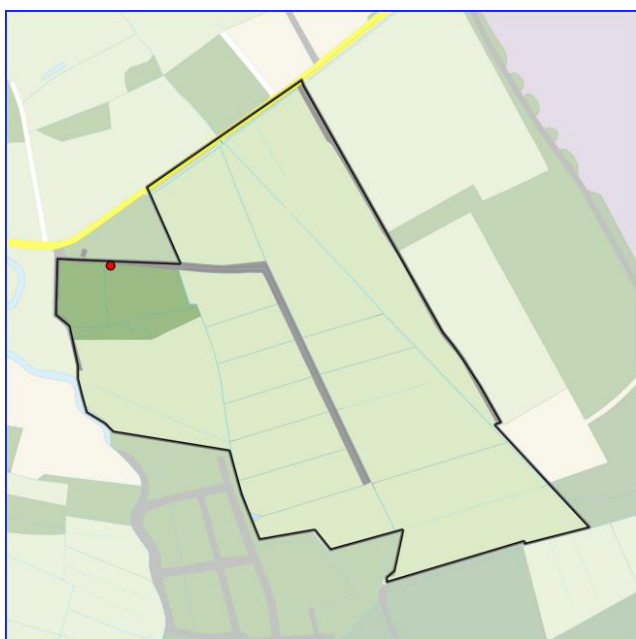
3.3.5 Dodaars, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 2100-3000
Noord Brabant: 450-645, 22%

Dodaarzen broeden in het hele land op zoetwaterplassen met veel oeverbegroeiing, tot op kleine vijvers en vennetjes. De landelijke aantallen verschillen soms opmerkelijk van jaar tot jaar. De pieken vallen vaak samen met een reeks van zachte winters in combinatie met neerslagrijke voorjaren. Omgekeerd kelderen de aantallen na strenge winters zoals midden jaren tachtig en negentig, en zijn sommige broedplaatsen ongeschikt in droge voorjaren. De verspreiding in de lage delen van het land kromp in het laatste kwart van de twintigste eeuw door het verdwijnen uit zwaar bemaalde, intensief geschoonde of vervuilde sloten in polderland. De vestiging in nieuwe natte natuur en een toename in natuurgebieden op de zandgronden, door maatregelen om de waterstand hoog te houden, compenseert dit verlies ten dele.

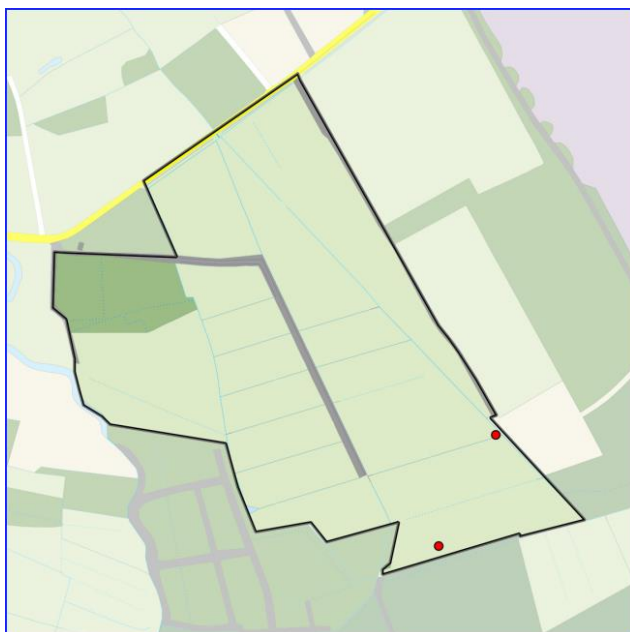
3.3.6 Fazant, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 21.000-26.000
Noord Brabant: 2.960-3.670, 14%

Fazanten komen in grote delen van Nederland voor maar ontbreken in stedelijk gebied en bosrijke omgeving. Ze zijn het talrijkst in agrarisch gebied op de kleigronden van Zuidwest- en Noordoost-Nederland. Rond 1975 kwamen Fazanten nog wijd verspreid voor op de Veluwe en in andere bosachtige gebieden. De verdwijning hier, en de scherpe afname op veel plaatsen elders, is een gevolg van het vanaf 1978 geleidelijk afbouwen van het uitzetbeleid. De onnatuurlijk hoge dichtheden die daarvan het gevolg waren, verdwenen als gevolg van predatie door Vos en Havik, iets dat versneld werd door enkele strenge winters. De afname vlakt inmiddels af en de soort weet zich in verschillende delen van het land te handhaven, zij het in lagere dichtheden dan weleer. Illegale uitzet komt overigens nog steeds voor.

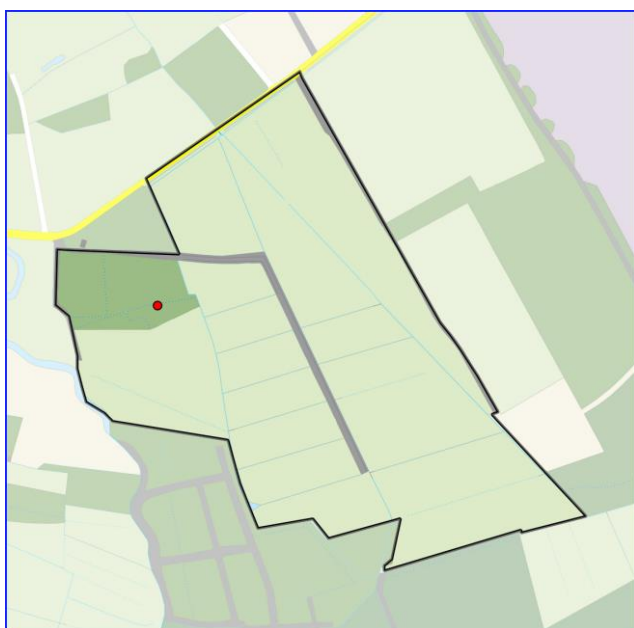
3.3.7 Fitis, 2 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 130.000-220.000
Noord Brabant: 16.380-27.720, 13%

De hoogste dichtheid aan Fitissen is te vinden in de duinen, heidevelden en hoogveengebieden met opslag en jonge bosaanplant. In open boerenland en in stedelijk gebied is de soort schaars. De landelijke verspreiding is al enkele decennia ongewijzigd. De landelijke aantallen nemen echter af. Dit heeft deels te maken met veranderingen in het beheer van bossen (minder grootschalige kaalkap gevolgd door herplant) en natuurgebieden (verwijdering opslag in duinen en heide). Droogte in de West-Afrikaanse overwinteringsgebieden heeft effecten op de overleving.

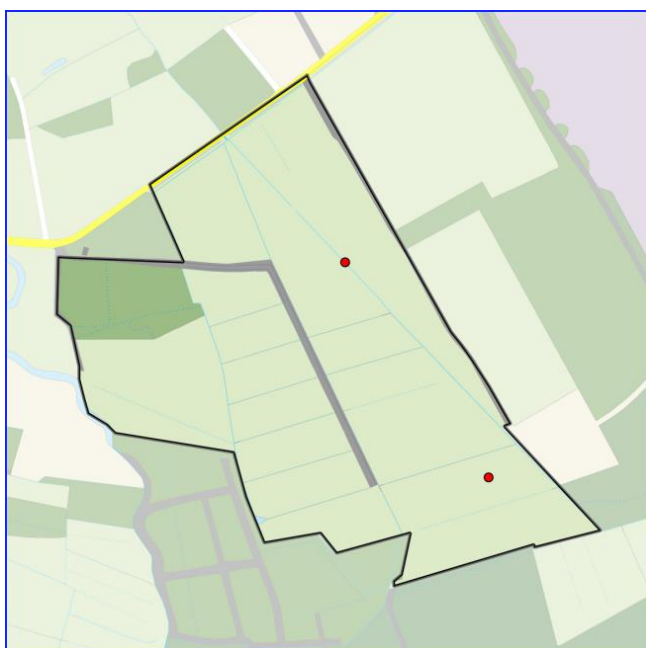
3.3.8 Gaai, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 47.000-68.000
Noord Brabant: 7.330-10.610, 16%

Gaaien zijn het talrijkst in bosrijke gebieden en nestelen graag in dichte opstanden. Ze zijn echter ook volop te vinden in kleinschalig agrarisch cultuurland en in groen dooraderde bebouwing, en ontbreken alleen in de meest boomloze landschappen. Sinds ongeveer 1975 breidde de soort zich uit over grote delen van West- en Noord-Nederland waar hij voordien schaars was of ontbrak. De aanplant van singels en (recreatie)bos speelde de Gaai hier in de kaart, net als de verstedelijking met bijbehorende groenvoorziening. Verminderde jachtdruk vormt regionaal een aanvullende reden. Op de hoge gronden bleven aantallen en verspreiding ongewijzigd.

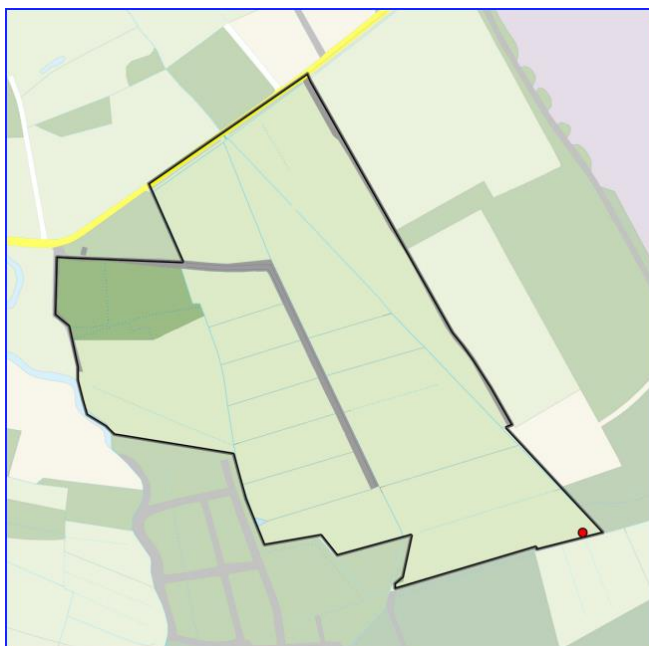
3.3.9 Geelgors, 2 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 19.000-24.000
Noord Brabant: 1.440-1.830, 8%

Geelgorzen broeden tegenwoordig vrijwel uitsluitend op de hoge zandgronden. Ze bewonen hier heide met opslag, bosranden en jonge aanplant, naast kleinschalig boerenland met veel akkers. De verspreiding kromp sinds ongeveer 1975 in oostelijke richting in. De soort is inmiddels verdwenen uit West-Nederland, waar hij lokaal nog een algemene broedvogel was tot halverwege de twintigste eeuw. Ook in Midden-Nederland en delen van de zandgronden namen de aantallen aanvankelijk af. Meer recent neemt de Geelgors echter (sterk) toe in het noordoosten van het land.

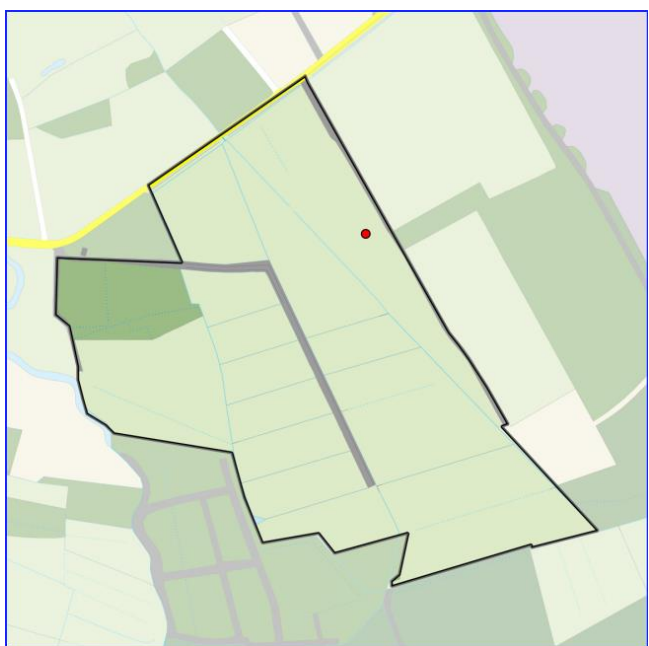
3.3.10 Gekraagde Roodstaart, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 20.000-25.000
Noord Brabant: 2.800-3.500, 14%

Gekraagde Roodstaarten zijn vrij talrijke broedvogels in grote bosgebieden met een hoog aandeel oude dennen. Ze zijn veel schaarser in de meeste loofbossen en in kleinschalig agrarisch cultuurlandschap op de zandgronden. In de lage delen van Nederland ontbreekt de soort tegenwoordig veelal, in Zuid-Limburg is hij merkwaardig schaars. Vergeleken met de situatie rond 1975 heeft de soort vooral in het westen en noorden van het land veel terrein prijsgegeven. Dat zijn echter gebieden waar hij nooit erg talrijk was. De landelijke trend, gedomineerd door de ontwikkelingen op de zandgronden, is sinds ongeveer 2010 toenemend. Uitschieters naar boven of beneden vallen samen met uitzonderlijk natte resp. droge winters in de Sahel.

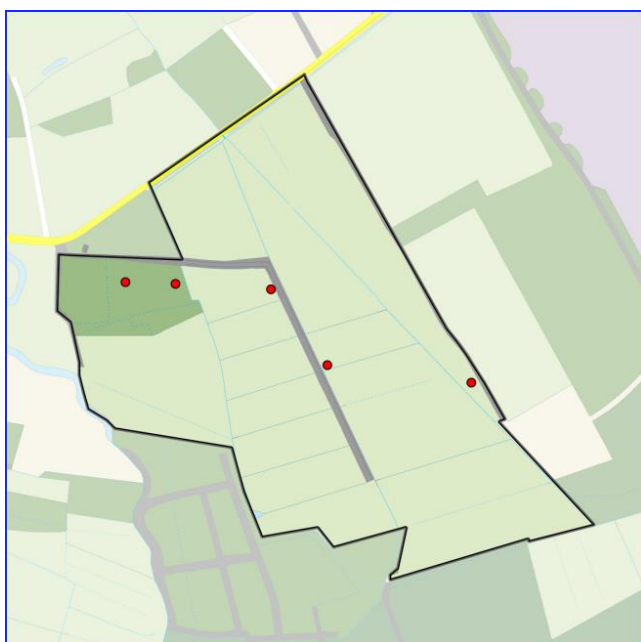
3.3.11 Gele Kwikstaart, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 42.000-74.000
Noord Brabant: 3.440-6.070, 8%

De Gele Kwikstaart is tegenwoordig vooral akkervogel. Hij bereikt de hoogste dichtheden in open akkerland op kleigronden, met name in Noord- en Zuidwest-Nederland en hier en daar in het rivierengebied en Flevoland. De soort is grotendeels verdwenen uit de graslanden, die tot enkele tientallen jaren geleden de favoriete broedbiotoop vormden. Het voorkomen aldaar blijft nagenoeg beperkt tot gebieden met aangepast beheer. De landelijke aantallen vertonen opmerkelijke schommelingen die deels te maken hebben met de neerslaghoeveelheden in de Sahel, het overwinteringsgebied. Op de langere termijn is onduidelijk in hoeverre de sterke afname in graslanden is gecompenseerd door toename op bouwland.

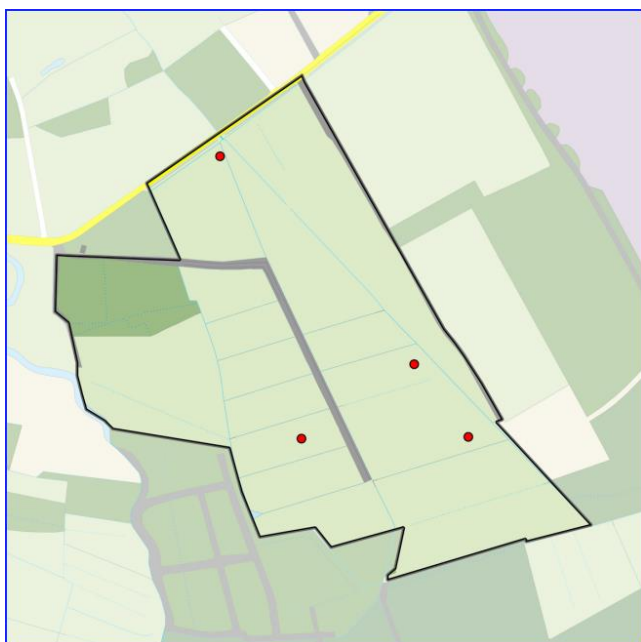
3.3.12 Grasmus, 5 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 130.000-225.000
Noord Brabant: 17.290-29.930, 13%

Grasmussen nestelen graag in doornstruiken of ruigte. Ze zijn dan ook het talrijkst in struweelrijke duinen en kleinschalig boerenland met veel heggen. In bos- en natuurgebieden bewoont de Grasmus doorgaans randen en open plekken met opslag. Diep in stedelijk gebied is de soort zeldzaam. Als overwinteraar in de Sahel is de Grasmus erg gevoelig voor droogtes aldaar. Zo'n situatie deed zich voor net voor de start van het broedvogelmeetnet. De gesuggereerde toename in de grafiek is dus grotendeels louter herstel na een diepe inzinking. Ook recente pieken en dalen vallen samen met gunstige of juist ongunstige overwinteringsomstandigheden in West-Afrika.

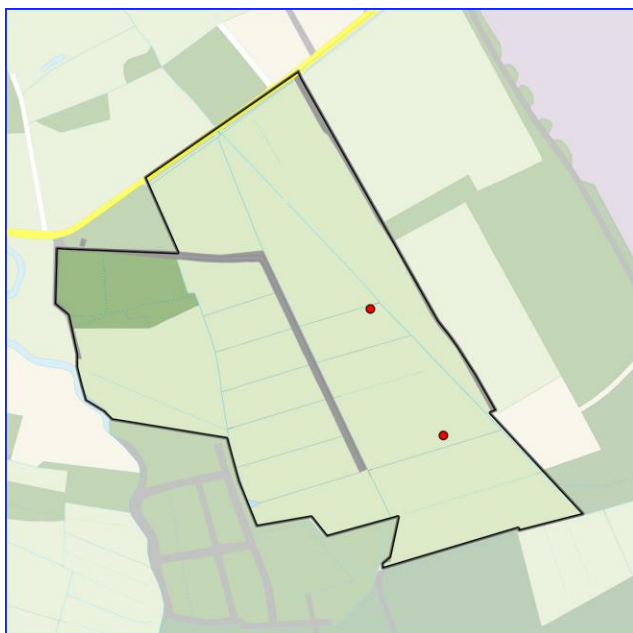
3.3.13 Grauwe gans, 4 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 19.000-24.000
Noord Brabant: 8.400-13.860, 8%

In de eerste helft van de twintigste eeuw verdween de Grauwe Gans nagenoeg als broedvogel door ontginning van moerassen en bejaging. Uitzetpogingen leidden rond 1970 tot broedpopulaties in Friesland en het Deltagebied, gevolgd door een spontane vestiging in Flevoland. Daarna begon een periode van stormachtige uitbreiding, waarbij alleen de droge en bosrijke streken van Nederland werden overgeslagen. De aantallen broedparen namen toe van hooguit 150 in 1977 naar bijna 9000 in het jaar 2000 en een veelvoud nadien.

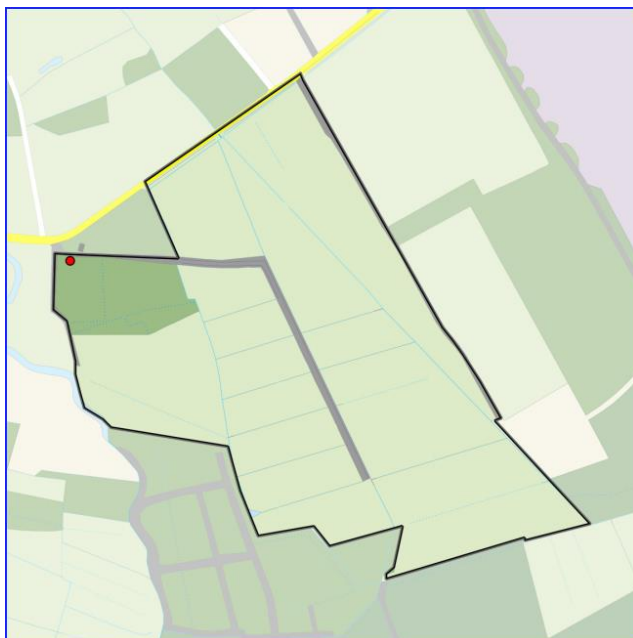
3.3.14 Grauwe Klauwier, 2 territoria, **Bedreigd**

Broedpopulatie:
Nederland: 1100-1350 (2022)
Noord Brabant: 32-40, 4%. Dit aantal is de laatste 3 jaar flink toegenomen

Het merendeel van de Nederlandse Grauwe Klauwieren broedt in structuurrijke heide- en veengebieden en in kleinschalig agrarisch landschap. De verspreiding kent zwaartepunten in Drenthe, delen van de Veluwe en Zuid-Limburg. De oorspronkelijk ruime verspreiding in de duinstreek, inclusief de Waddeneilanden, was omstreeks 1985 nagenoeg opgelost; pas rond 2010 begon de soort zich hier weer mondjesmaat te vestigen. Ook op de hoge gronden kwam de Grauwe Klauwier in de eerste helft van de twintigste eeuw veel verspreider voor dan tegenwoordig, ondanks enig recent enig herstel. De Nederlandse broedpopulatie telde begin twintigste eeuw mogelijk enkele duizenden paren, maar nam na 1950 scherp af naar een dieptepunt van rond 100 paren in 1985, voor een groot deel gehuisvest in één reservaat (Bargerveen Drenthe). De afname is het gevolg van een enorme verarming van het insectenleven (voedsel) in zowel natuurgebieden als agrarische landschappen, verergerd door het verdwijnen van kleine landschapselementen. Het recente deelherstel naar enkele honderden paren houdt verband met lokaal gunstig terreinbeheer maar is ook onderdeel van een internationaal proces.

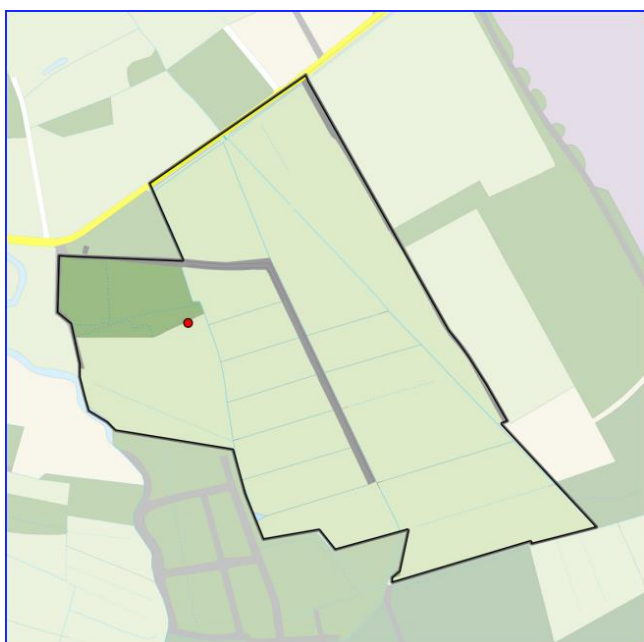
3.3.15 Groene Specht, 1 territorium

Broedpopulatie:
Nederland: 9500-11.500
Noord Brabant: 2.500-3.040, 26%

Groene Spechten broeden vooral in kleinschalig cultuurlandschap met veel oude bomen en in de duinen. Grote bosgebieden zijn vaak alleen bezet langs de randen of rond kaalslagen. De soort ontbreekt in grootschalige open landschappen en gebieden met een hoge grondwaterstand. Tussen 1975 en 2000 onderging de verspreiding een opmerkelijke verandering. De soort verdween uit grote aaneengesloten bosgebieden op de zandgronden. Tegelijkertijd nam hij sterk toe in het Deltagebied (door het ouder worden van singels) en het rivierengebied (in feite een terugkeer, nadat hij er in eerdere instantie verdween). Als geheel nam de landelijke stand eerst af, maar sinds 1990 weer fors toe. Een terugval rond 2010 kan samenhangen met enkele sneeuwrijke winters. Ook in het verleden bleek de stand gevoelig voor lang aanhoudende sneeuwperiodes. Iets waarmee de op de grond naar mieren zoekende Groene Specht slecht uit de voeten kan.

3.3.16 Grote Bonte Specht, 1 territorium

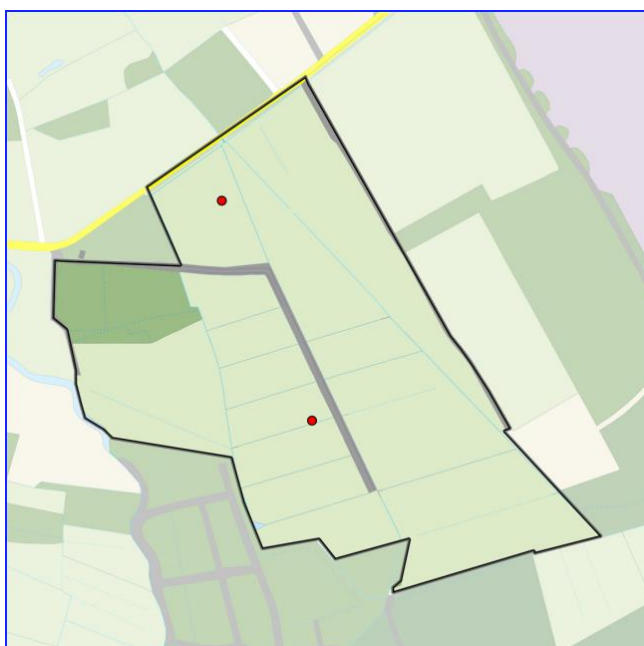
Broedpopulatie:

Nederland: 97.000-130.000

Noord Brabant: 17.750-23.790, 18%

Hoe meer bos, hoe meer Grote Bonte Spechten. De dichtheid van deze soort is dan ook het hoogst in de zwaar beboste delen van de zandgronden. Sinds 1975 breidde deze specht zich echter ook uit over de opener delen van het land, zodat hij tegenwoordig alleen nog in de meest boomloze landschappen ontbreekt. De opmars in Laag-Nederland was mogelijk door de toename van opgaande beplanting aldaar. De landelijke stand neemt nog steeds toe, iets dat bevorderd wordt door toenemende ouderdom van het Nederlandse bos en extensiever, op meer natuurlijk bos gericht beheer. In beide gevallen betekent dit meer voedsel en nestgelegenheid voor de Grote Bonte Specht.

3.3.17 Grote Canadese Gans, 2 territoria

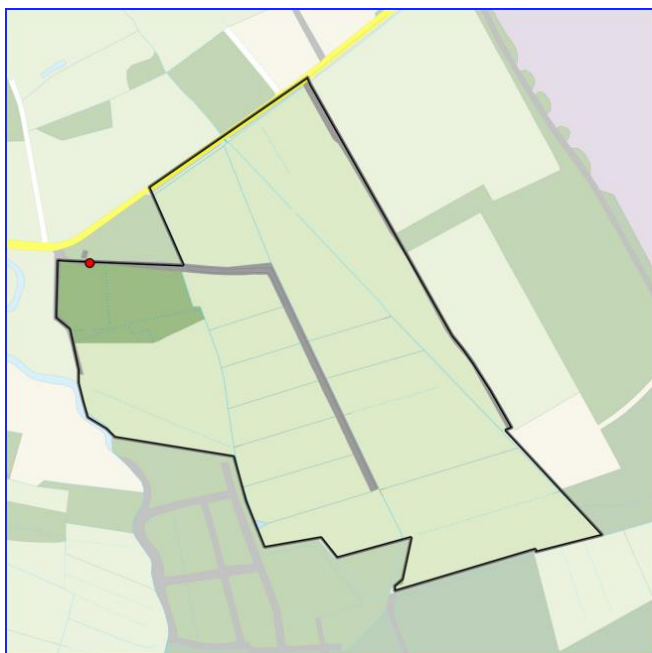
Broedpopulatie: 2018-2020

Nederland: 12.000-16.000

Noord Brabant: 1.810-2.420, 15%

De broedpopulatie bestaat uit nazaten van losgelaten of ontsnapte vogels. De eerste broedgevallen, vanaf 1974, mislukten veelal door afschot en verstoring. Dit hield de stormachtige kolonisatie van Nederland echter niet tegen. Deze vond in eerste instantie plaats vanuit verspreidingskernen zoals in Noord- en Zuid-Holland en het westen en midden van Noord-Brabant. Nog steeds zijn deze provincies goed voor minstens de helft van de broedpopulatie. Deze omvatte rond 2000 al 1200 paren en groeide daarna sterk door. Door het optreden van ondersoorten, hybriden en nakomelingen van mengparen (bijvoorbeeld met Brandgans of Grauwe Gans) vertoont een deel van de Grote Canadese Ganzen 'onzuivere' kenmerken.

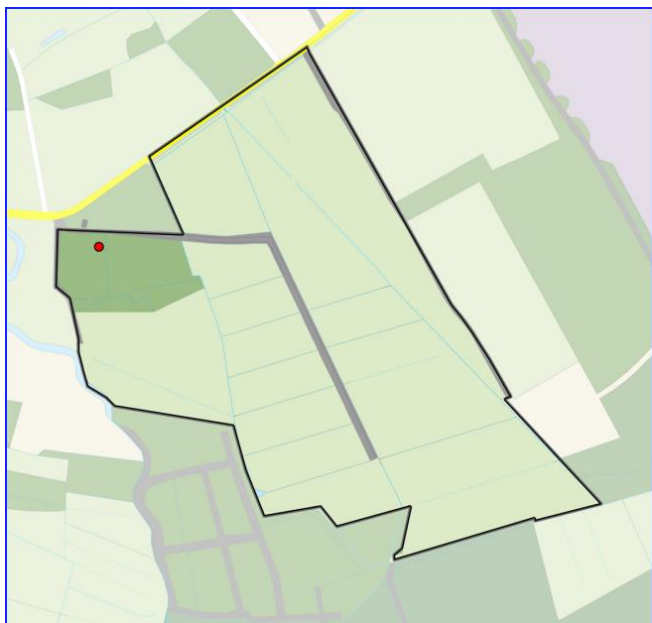
3.3.18 Heggenmus, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 175.000-225.000
Noord Brabant: 30.450-39.150, 17%

Heggenmussen broeden in vrijwel het hele land, maar zijn in het noordoosten wat schaarser dan elders. Nergens komen zo veel Heggenmussen voor als in bebouwing met veel groen, maar ook boerenland met veel heggen kan goed bezet zijn. In bossen is de Heggenmus veelal een randbewoner die tevens dichte jonge aanplant graag bezet. De landelijke stand groeide in de twintigste eeuw, vooral door de toegenomen oppervlakte stedelijk gebied, waar tuinen en beplanting voor broedgelegenheid zorgen. De recente trend is stabiel met lichte schommelingen, deels samenhangend met inzinkingen na koudere winters.

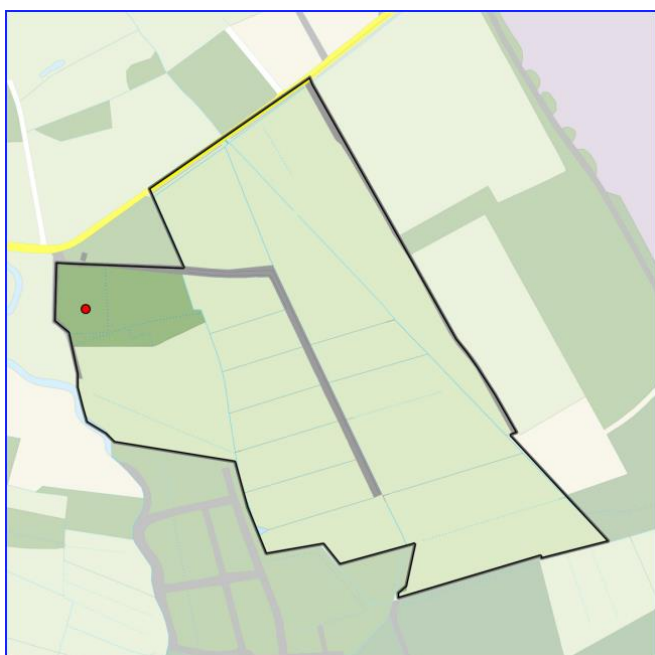
3.3.19 Holenduif, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 54.000-67.000
Noord Brabant: 13.390-16.620, 25%

De Holenduif is wijd verspreid maar bereikt de hoogste dichtheid op de zandgronden, met name in kleinschalige landschappen met veel akkerbouw. Grote bosgebieden en bebouwde omgeving zijn dunner bevolkt. In Laag-Nederland is de verspreiding veelal gebonden aan boerderijen en laanbeplanting. De dichtheid is laag in grootschalige kleipolders en zeer open veenweidegebieden. De soort heeft zich opmerkelijk goed aangepast aan het intensieve agrarische cultuurlandschap. Sinds ongeveer 1970 namen de aantallen een tijdlang sterk toe. Misschien was dit deels herstel van een inzinking in de jaren zestig, veroorzaakt door landbouwgif. Tegelijkertijd breidde de Holenduif zich met name in Laag-Nederland fors uit. Sinds 1990 is de stand stabiel.

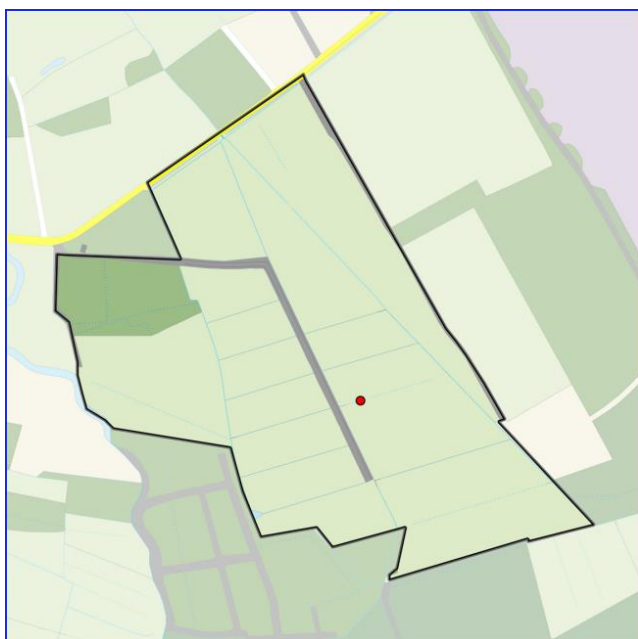
3.3.20 Houtduif, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 290.000-580.000
Noord Brabant: 54.230-108.460, 19%

Houtduiven ontbreken alleen in de meest boomloze landschappen. De dichtheden zijn het hoogst in kleinschalig agrarisch cultuurland en stedelijk gebied. In grote bosgebieden is de Houtduif vaak schaars. Sinds ongeveer 1975 namen de aantallen in bossen en soms ook cultuurland op de zandgronden af. Vermindering van voedselaanbod, onder andere door de omschakeling van graanteelt op maïsverbouw, was de vermoedelijk belangrijkste factor. Tegelijkertijd namen de aantallen in stedelijk gebied sterk toe. De soort is hier tegenwoordig een van de talrijkste broedvogels. Hij is de Turkse Tortel, die stedelijk gebied eerder koloniseerde, in veel gebieden voorbijgestreefd.

3.3.21 Houtsnip, 1 territorium

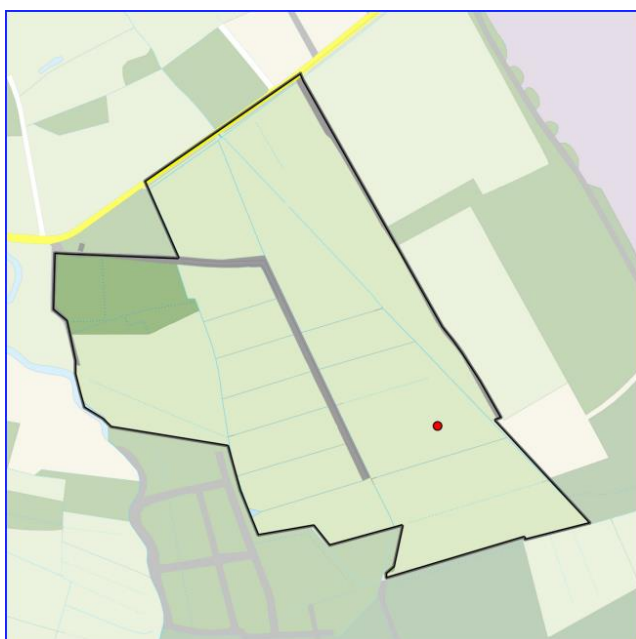

Broedpopulatie: 2000-3500
Nederland: 19.000-24.000
Noord Brabant: ?

Op diverse dagen is een overvliegende Houtsnip waargenomen. Omdat in de aangrenzende gebieden van de Strabrechtse Heide en de Herbertusbossen tijdens de inventarisaties ook Houtsnippen zijn waargenomen kan er mogelijk sprake zijn van dubbeltellingen. Zeker ook omdat de fusieafstand 1000 meter bedraagt.

Houtsnippen broeden in bossen van gewoonlijk tenminste enkele tientallen hectares groot. Ze hebben een voorkeur voor bos met open plekken, een plaatselijk natte bodem en een dikke humuslaag. Zeer droge bossen op arme zandgronden zijn vaak niet of dun bezet, uitgestrekte landgoedbossen zijn dat vaak wel. De Houtsnip is lastig te inventariseren door zijn nachtelijke levenswijze; los daarvan zegt het aantal baltsende mannetjes nog niets over het aantal broedende vrouwtjes. Dit maakt het lastig om trends vast te stellen. Sinds ongeveer 1975 zijn naast regionale afnames (deel Veluwe en duinen) ook toenames vastgesteld (vestiging in bossen van Flevoland).

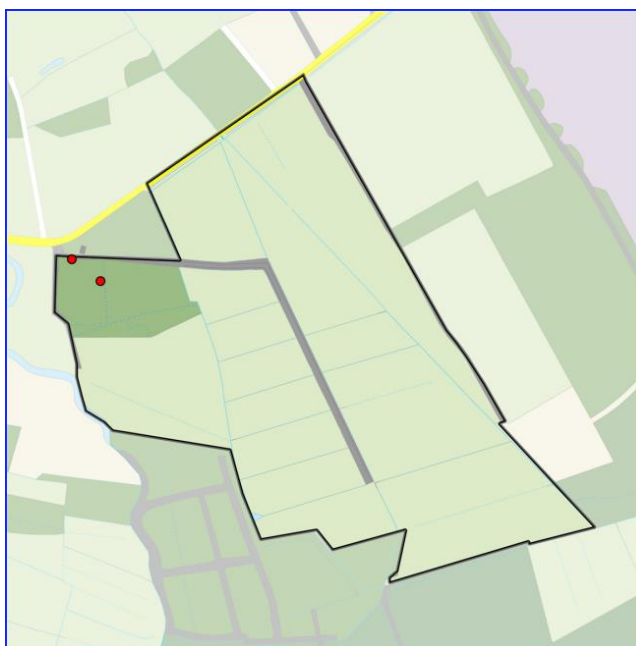
3.3.22 Kievit, 1 territorium

Broedpopulatie: 89.000-130.000
Nederland: 19.000-24.000
Noord Brabant: 6.940-10.140, 8%

De Kievit ontbreekt alleen in zwaar beboste gebieden en stedelijke bebouwing. Hij bereikt de hoogste dichtheden in Laag-Nederland in vochtige open graslanden en in Hoog-Nederland in boerenland met een afwisseling van maïsland en gras. Lange tijd wist de Kievit zich aan te passen aan veranderingen in de landbouw. Daardoor breidde hij zijn broedgebied in de eerste helft van de twintigste eeuw uit over delen van Hoog-Nederland. Vanaf ongeveer 1990 nemen de aantallen af in het hele land. De steeds intensievere bedrijfsvoering in agrarisch cultuurland is de hoofdoorzaak, met verlies aan broedgebieden door stadsuitbreiding, nestpredatie en andere factoren als nevenoorzaken.

3.3.23 Kleine bonte specht, 2 territoria

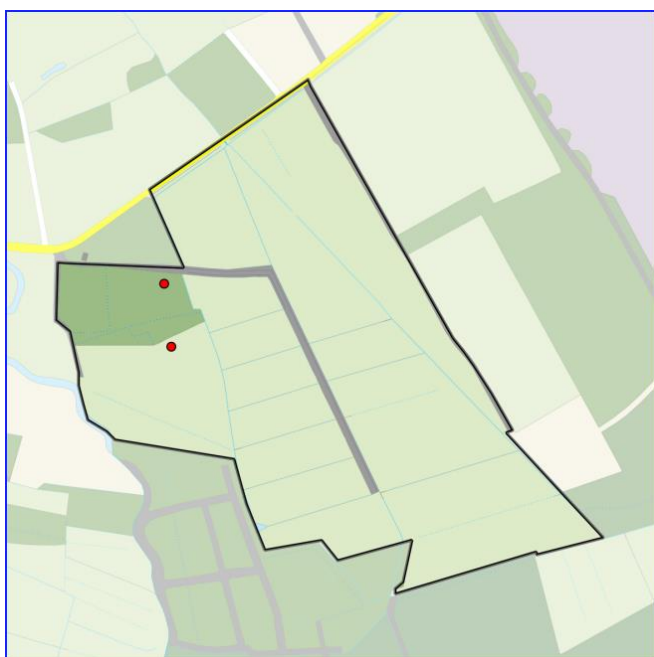

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 5800-7500
Noord Brabant: 1.220-1.590, 21%

Het systeem genereerd hier 2 territoria. Wij zijn echter van mening dat het er maar 1 moet zijn.

De Kleine Bonte Specht wordt vaak geassocieerd met oud en gevarieerd loofbos maar kan ook broeden in voormalige grienden, verboste moerassen en hoogstamboomgaarden. Het broedgebied omvat momenteel de duinstreek, delen van het rivierengebied en vrijwel geheel Hoog-Nederland. Sinds ongeveer 1975 breidde deze soort zich sterk uit over Noord-Brabant, Noord-Limburg en Drenthe. Dit proces, parallel aan de uitbreiding van Bosuil en Boomklever, illustreert het ouder worden van het bos in deze provincies. Extensiever bosbeheer en omvorming in natuurlijker bos spelen deze specht eveneens in de kaart. In sommige reeds langer bezette gebieden op de Veluwe en in Zuid-Limburg liep de stand echter om onbekende reden licht terug.

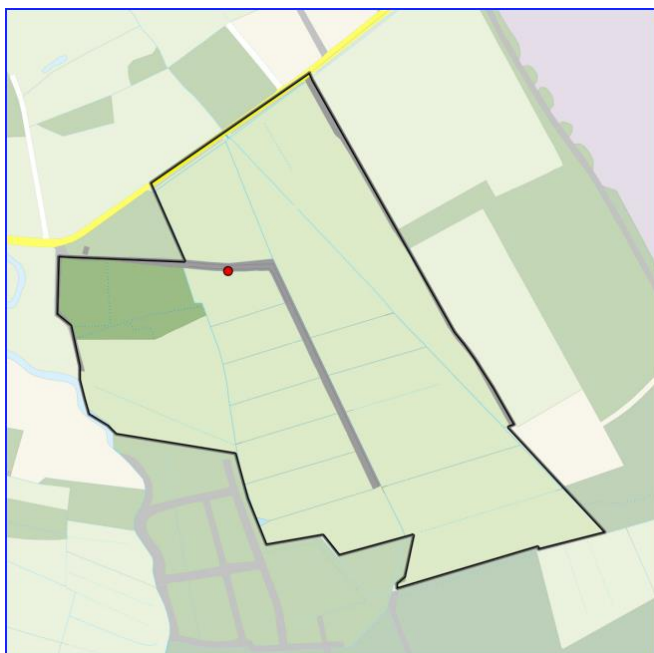
3.3.24 Kleine Karekiet, 2 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 160.000-280.000
Noord Brabant: 16.160-28.280, 10%

De Kleine Karekiet is een algemene broedvogel van rietmoerassen. Doorgaans geldt: hoe meer riet, hoe meer Kleine Karekieten. De aantallen en dichtheden in het waterrijke westen en noorden van het land zijn dan ook hoger dan op de zandgronden. Hier ontbreekt de soort over grote oppervlakte (Veluwe) bij gebrek aan biotoop. De landelijke aantallen zijn sinds ongeveer 1960 toegenomen. Vanaf 1990 vertonen ze geen duidelijke ontwikkeling meer. Van een duidelijke relatie met de neerslag in de Sahel, zoals bij de Rietzanger, is geen sprake.

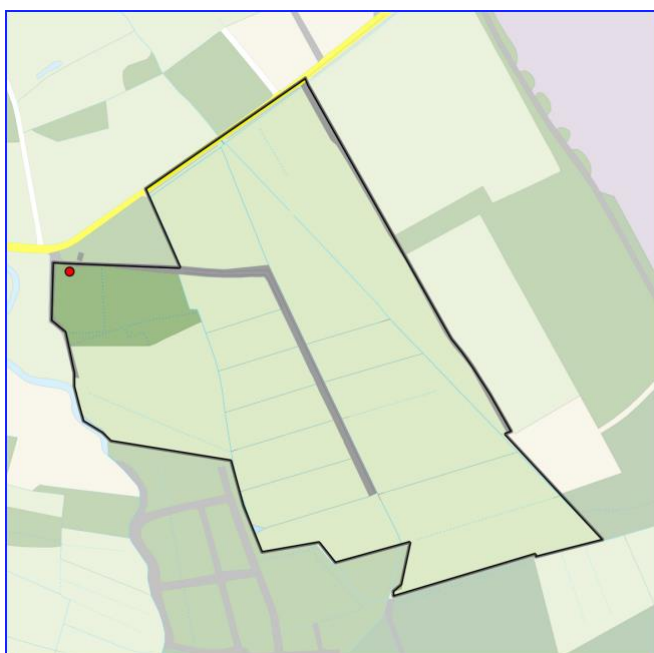
3.3.25 Kleinst Waterhoen, 1 territorium, **Gevoelig**

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 20-45
Noord Brabant: 0-2, 3%

Het Kleinst Waterhoen is een onregelmatige broedvogel. In sommige jaren vestigen zich tot enkele tientallen vogels in ons land, met name in moerassen in het noorden en westen. Voorbeelden zijn 1964-65, 1971, 2005 en 2012. Het exacte voorkomen is overigens lastig vast te stellen door de nachtelijke levenswijze, het onopvallende geluid en de veelal moeilijk toegankelijke habitat. De meldingen op de kaart zijn niet allemaal bij de CDNA ingediend/door de CDNA aanvaard.

3.3.26 Koekoek, 1 territorium, Kwetsbaar

Broedpopulatie:

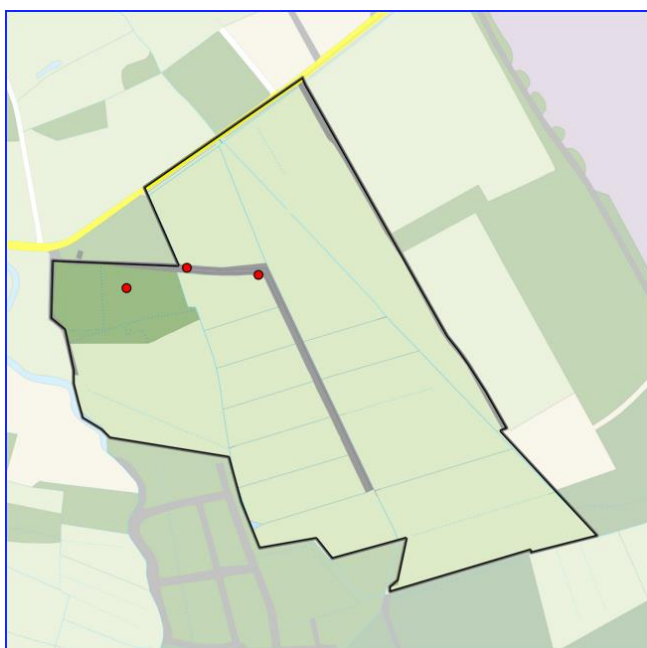
Nederland: 5800-7400

Noord Brabant: 915-1.170, 16%

De Koekoek is wijd verbreid in Nederland, maar is nergens talrijk. Hij bereikt de hoogste dichtheden in moerasgebieden en hier en daar in kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. De dichtheid hangt af van het aanbod aan waardvogels. Ieder wijfje specialiseert zich immers op een enkele waardvogelsoort, al legt ze soms ook eieren bij andere soorten. Tegenwoordig vormen Kleine Karekiet, Heggenmus, Graspieper, Witte en Gele Kwikstaart de belangrijkste waardvogels. De stand nam sinds 1985 (en vermoedelijk eerder) flink af, al komt dat door methodologische problemen onvoldoende uit tellingen naar voren. Afname van veel waardvogelsoorten en van voedsel (vooral rupsen) speelt daarbij een hoofdrol.

Koekoeken zijn moeilijk te inventariseren. Gedurende het hele broedseizoen zijn er regelmatig koekoeken gezien.

3.3.27 Koolmees, 3 territoria

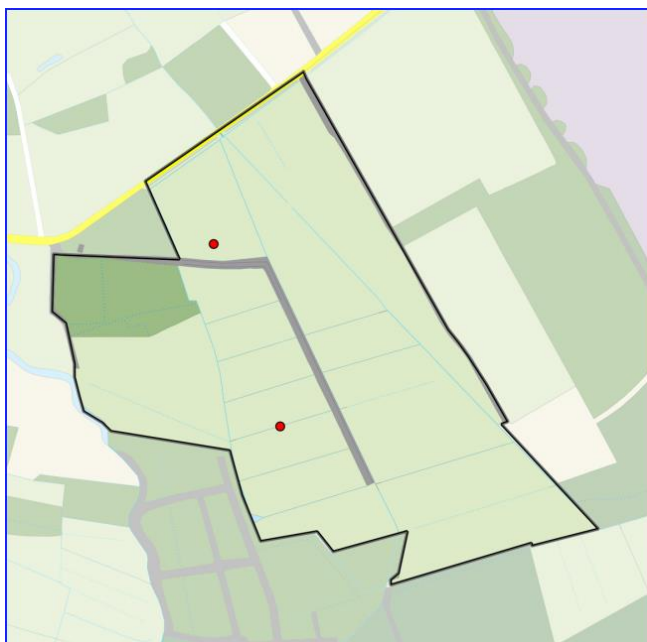
Broedpopulatie: 2018-2020

Nederland: 19.000-24.000

Noord Brabant: 915-1.170, 16%

De Koekoek is wijd verbreid in Nederland, maar is nergens talrijk. Hij bereikt de hoogste dichtheden in moerasgebieden en hier en daar in kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. De dichtheid hangt af van het aanbod aan waardvogels. Ieder wijfje specialiseert zich immers op een enkele waardvogelsoort, al legt ze soms ook eieren bij andere soorten. Tegenwoordig vormen Kleine Karekiet, Heggenmus, Graspieper, Witte en Gele Kwikstaart de belangrijkste waardvogels. De stand nam sinds 1985 (en vermoedelijk eerder) flink af, al komt dat door methodologische problemen onvoldoende uit tellingen naar voren. Afname van veel waardvogelsoorten en van voedsel (vooral rupsen) speelt daarbij een hoofdrol.

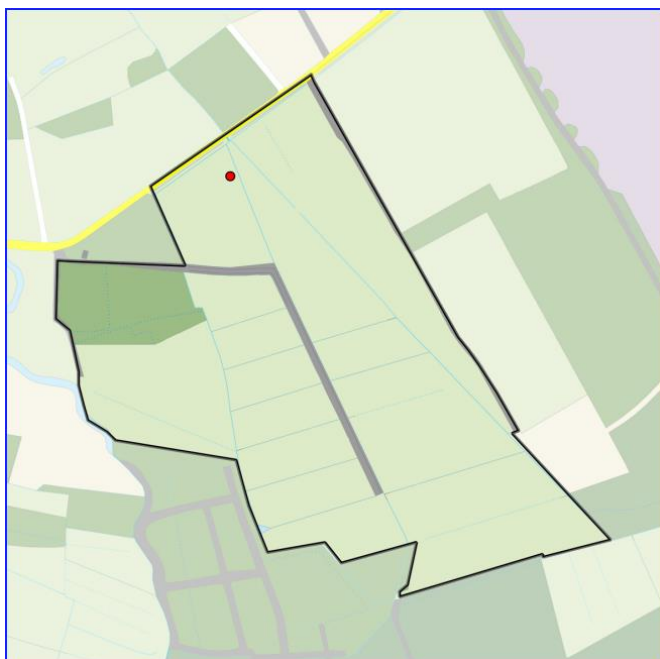
3.3.28 Krakeend, 2 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 26.000-32.000
Noord Brabant: 1.530-1.890, 6%

Geelgorzen broeden tegenwoordig vrijwel uitsluitend op de hoge zandgronden. Ze bewonen hier heide met opslag, bosranden en jonge aanplant, naast kleinschalig boerenland met veel akkers. De verspreiding kromp sinds ongeveer 1975 in oostelijke richting in. De soort is inmiddels verdwenen uit West-Nederland, waar hij lokaal nog een algemene broedvogel was tot halverwege de twintigste eeuw. Ook in Midden-Nederland en delen van de zandgronden namen de aantallen aanvankelijk af. Meer recent neemt de Geelgors echter (sterk) toe in het noordoosten van het land.

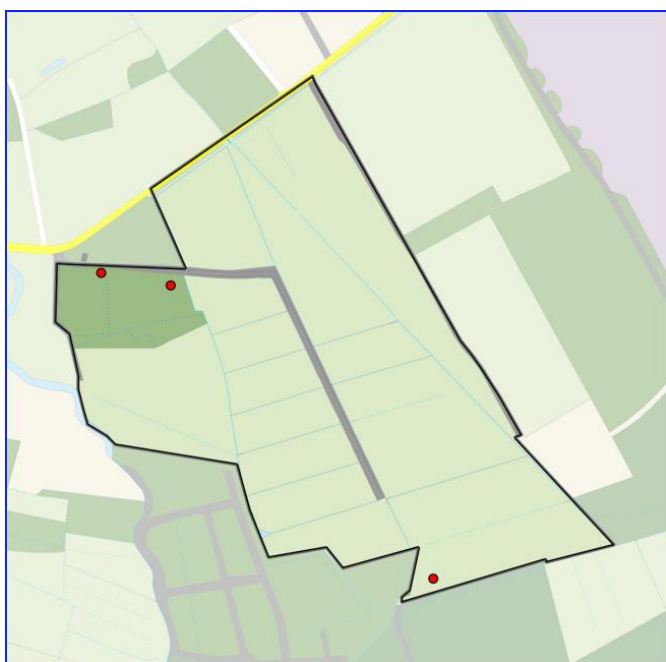
3.3.29 Meerkoet, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 120.000-150.000
Noord Brabant: 9.600-12.000, 8%

Meerkoeten broeden bijna overal waar zoet water met enige oevervegetatie aanwezig is. Ze ontbreken dan ook alleen in de droogste delen van de hogere gronden. De dichtheden zijn het hoogst in moerassen en open boerenland met veel sloten in de lage delen van het land. In de twintigste eeuw wist de Meerkoet te profiteren van de uitbreiding van oppervlaktewateren en de voedselverrijking van zulke wateren. Bovendien verdween zijn schuwheid en werd de Meerkoet tot in de grote steden een bekende broedvogel. De landelijke stand was de afgelopen decennia betrekkelijk stabiel, met echter een forse inzinking na een tweetal strenge winters rond 1995.

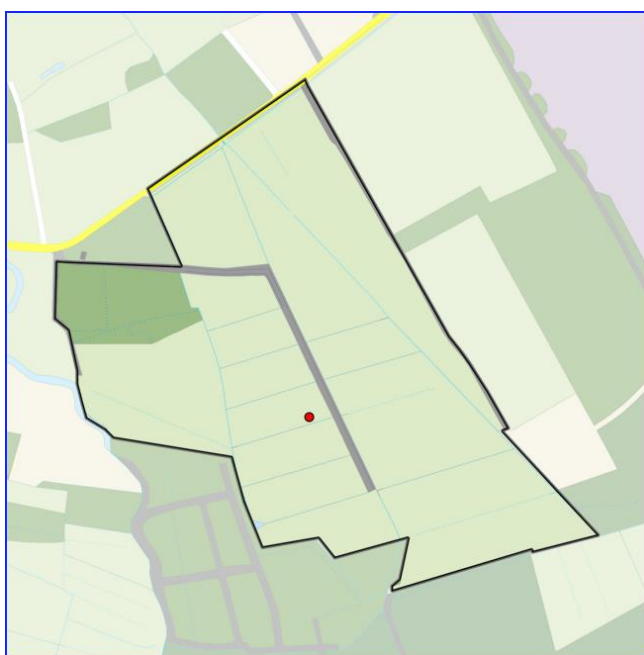
3.3.30 Merel, 3 territoria

Broedpopulatie:
Nederland: 500.000-900.000
Noord Brabant: 83.500-150.300, 17%

Als talrijkste broedvogel in Nederland ontbreekt de Merel alleen in landschappen zonder bomen of struiken. De hoogste dichtheden per vierkante kilometer zitten in stedelijk gebied met veel groen, in agrarisch cultuurland met veel heggen en in randen van gevarieerde loofbossen. Van schuwe bosvogel is de Merel in de afgelopen twee eeuwen veranderd in een succesvolle cultuurvolger. De aantallen namen ook in de afgelopen tientallen jaren nog toe, deels door het bezetten van nieuwe gebieden zoals in uitbreidingswijken of bosaanplant, vooral in Laag-Nederland. Sinds ongeveer 2005 stagneren de aantallen of nemen ze licht af. Dit zou een gevolg kunnen zijn van enkele droge voorjaren, die ongunstig zijn voor de vooral van regenwormen levende Merel. Hoewel vaak waarneembaar, zijn er geen bewijzen dat predatie van nesten en jongen door Eksters van betekenis is voor de populatie Merels.

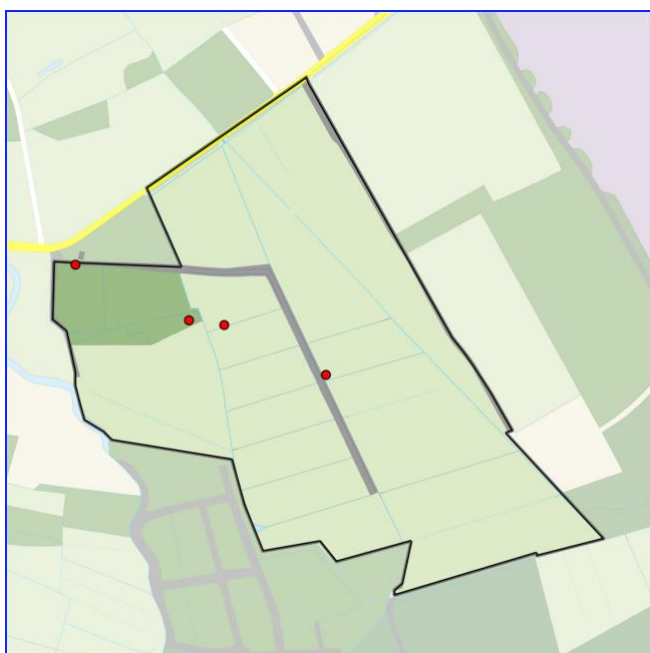
3.3.31 Nijlgans, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 7700-13.000
Noord Brabant: 485-820, 6%

Nijlganzen, afstammelingen van losgelaten of ontsnapte siervogels, zijn een bekende verschijning in het landschap. Toch deden ze pas in 1967 hun intrede als broedvogel. Vanuit verspreidingskernen bij Den Haag, Groningen en in het oostelijk Rivierengebied koloniseerden ze grote delen van het land. De hoogste dichtheden vinden we in graslandgebieden met waterpartijen in de laaggelegen delen van vooral West-Nederland en het rivierengebied. De Nijlgans komt eveneens tot broeden in stedelijk gebied en zelfs tot diep in grote bossen, op gekraakte roofvogelnesten. Het succes van deze soort is deels een gevolg van het lange broedseizoen en meerdere broedsels per jaar, tot midden in de winter. Nijlganzen verdedigen zich fel tegen predatoren of andere indringers. Toch zijn er tot dusverre geen aanwijzingen dat dit ten koste van andere watervogelpopulaties gaat.

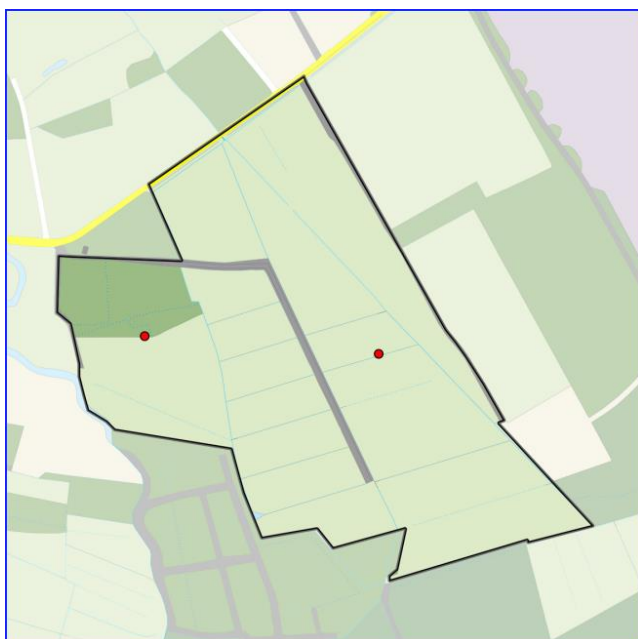
3.3.32 Pimpelmees, 4 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 250.000-400.000
Noord Brabant: 41.750-66.800, 17%

Pimpelmezen ontbreken vrijwel nergens in Nederland waar bomen staan. Ze zijn het talrijkst in oud loofbos op de hoge gronden, maar het ophangen van nestkasten kan de dichtheden ook in andere biotopen verhogen. Nieuw beschikbaar gebied wordt vlot gekoloniseerd, zoals op grote schaal bleek uit het in gebruik nemen van Zuidelijk Flevoland, drooggelegd rond 1970 en nog geen kwart eeuw later volledig bezet. De landelijke aantallen nemen geleidelijk toe. Het ouder worden van bossen (meer nestgelegenheid) speelt hierbij een rol, net als verstedelijking (met in het kielzog groenvoorziening) in voorheen open gebied in West- en Noord-Nederland.

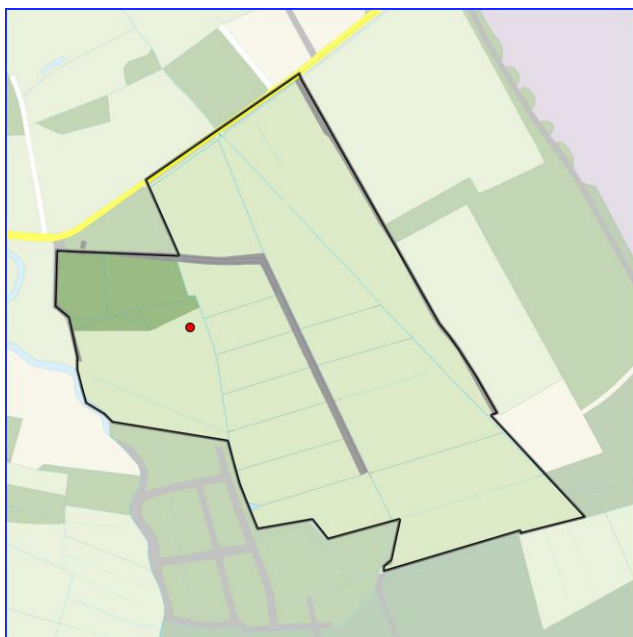
3.3.33 Putter, 2 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 46.000-58.000
Noord Brabant: 4.780-6.040, 10%

Putters zijn het meest algemeen in Laag-Nederland, in stedelijk gebied met groene wijken en boerenland met erf- en wegbeplanting of boomgaarden. Van hieruit hebben ze zich vanaf 1975 spectaculair in oostelijke richting uitgebreid, met name op kleiige gronden. Het is in feite de stroomversnelling van een proces dat al meer dan een halve eeuw bekend is en nog steeds doorzet. Kleine verliezen langs de oostgrens (mogelijk een andere ondersoort) vallen hierbij in het niet.

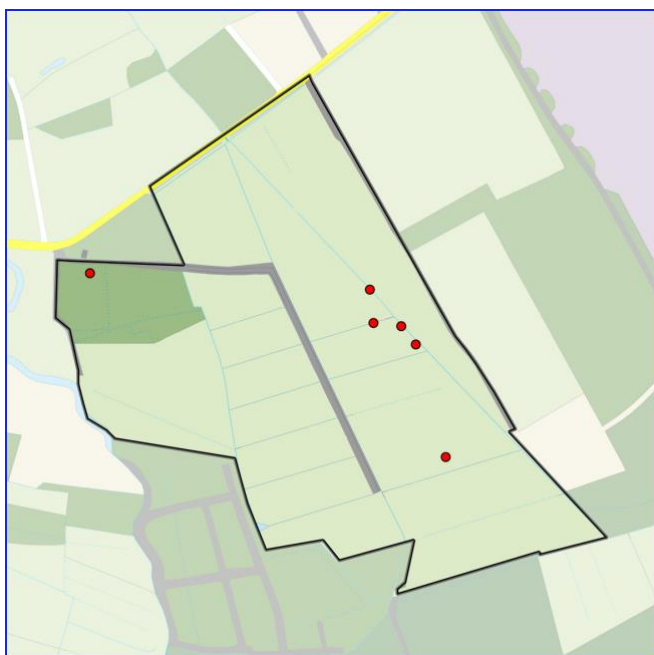
3.3.34 Rietgors, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 67.000-125.000
Noord Brabant: 5.820-10.880, 9%

Rietgorzen bewonen een waaier van landschappen, van moerassen tot kwelders en boerenland met door riet omzoomde sloten en kanalen. De soort is het talrijkst in de natste regio's, de moerasrijke streken van Laag-Nederland. Op de hoge gronden is het voorkomen meer beperkt tot beekdalen, hoogveengebieden en natte heide. Hier verloor de Rietgors in boerenland veel terrein sinds 1975, onder meer door ontwatering en het verdwijnen van natte overhoekjes. Landelijk valt dit in het niet bij de aantalsontwikkeling in West- en Noord-Nederland, die licht positief is.

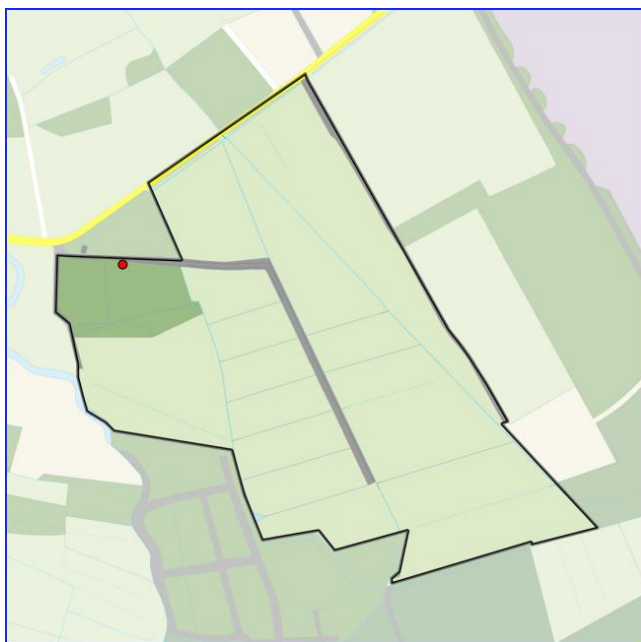
3.3.35 Roodborsttapuit, 6 territoria

Broedpopulatie:
Nederland: 18.000-22.000
Noord Brabant: 4.330-5.310, 24%

Roodborsttapuiten broeden vooral op de hoge zandgronden, in de volledige kuststrook inclusief de Waddeneilanden en in Zeeuws-Vlaanderen. Ze bewonen zowel open boerenland met greppels en ruige wegbermen als natuurgebieden (heide, hoogveen, duin). Aan de rand van stedelijk gebied worden braakliggende gronden bezet. Aantallen en verspreiding namen vanaf ongeveer 1975 sterk af, vooral in het boerenland. De soort verdween zelfs in bepaalde regio's als de oostelijke Achterhoek en Zuid-Limburg. Sinds ongeveer 1990 volgde een verrassend en krachtig herstel, dat nog steeds aanhoudt. In het boerenland profiteert de soort van kleinschalige ingrepen als extensiever bermbeheer en renaturering van beekdalen. In natuurgebieden was het terugdringen van bosopslag in het voordeel van de Roodborsttapuit.

3.3.36 Spotvogel, 1 territorium, **Gevoelig**

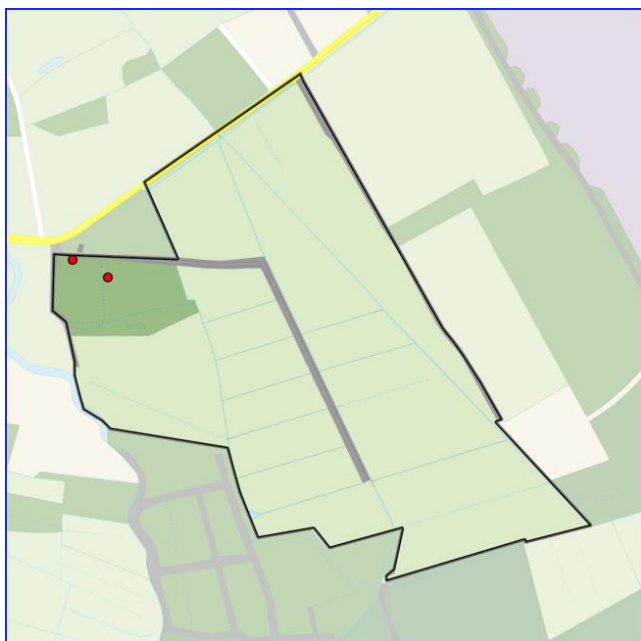
Broedpopulatie:

Nederland: 12.000-18.000

Noord Brabant: 1.420-2.150, 12%

De Spotvogel broedt door het hele land, met een voorkeur voor klei- en veengronden. In tegenstelling tot de meeste zangers wordt open boerenland met erfbeplanting en singels geprefereerd boven bosgebieden. Jonge aanplant (loofbos) kan echter tijdelijk dicht bezet zijn, ook in stedelijk gebied (parken in aanleg). De landelijke aantallen nemen sinds 1975 of eerder af. Dit vormt onderdeel van een proces dat heel West-Europa beslaat. Het wijst op noordwaartse verschuiving van broedgebied, mogelijk door klimatologische oorzaken. De afname bij ons heeft niet te maken met concurrentie met de naar het noorden oprukkende Orpheusspotvogel.

3.3.37 Spreeuw, 2 territoria

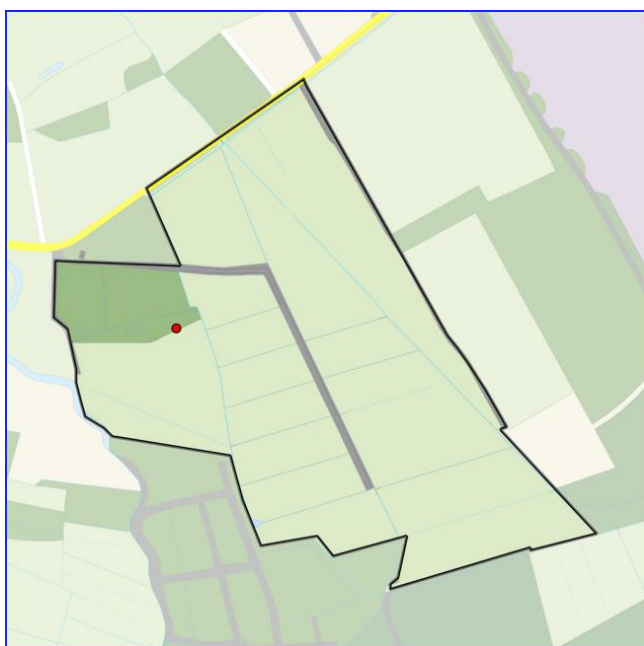
Broedpopulatie: 2018-2020

Nederland: 400.000-700.000

Noord Brabant: 54.800-95.900, 14%

Spreeuwen zijn in het hele land bekende broedvogels. Ze zijn het talrijkst in boerenland met veel gras en in stedelijk gebied met veel gazons. Het voorkomen in bos blijft beperkt tot randsituaties. De landelijke aantallen namen vermoedelijk tot midden twintigste eeuw toe. Vanaf 1990 of eerder is het echter afname wat de klok slaat, in het bijzonder in bossen. De afstand tot voedselgebieden (graslanden) is vermoedelijk op veel plekken te groot geworden voor profijtelijk broeden. De aantalsontwikkeling in boerenland en stedelijk gebied is divers, al krijgen negatieve tendensen ook daar de overhand.

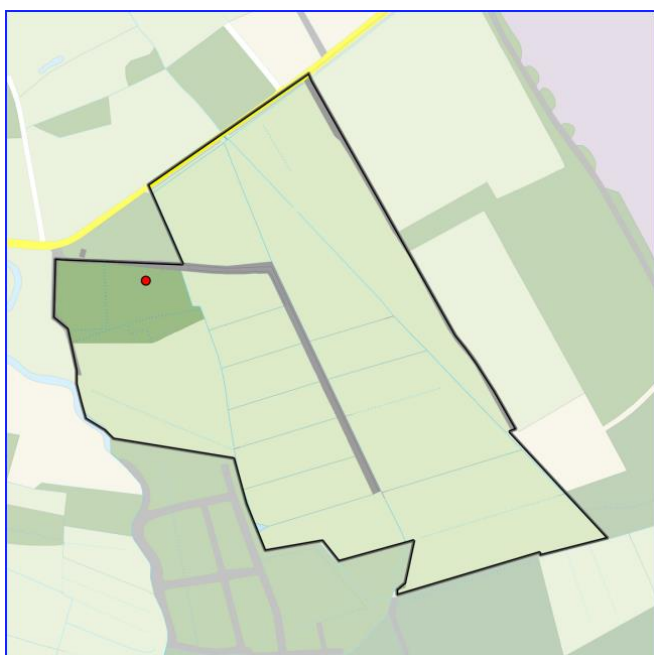
3.3.38 Staartmees, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 20.000-25.000
Noord Brabant: 3.460-4.330, 17%

Staatmezen zijn op de hoge gronden gewone broedvogels in bossen, tuinen en parken met voldoende ondergroei. In het westen en noorden van het land bleef het voorkomen lange tijd grotendeels beperkt tot de duinen, moerasbos en stedelijk gebied. In het laatste kwart van de twintigste eeuw heeft de soort zich hier uitgebreid dankzij uitbreiding van steden en bosaanplant in voorheen open landschap. De soort lijkt weinig last te hebben van koude winters, tenzij die met veel ijzel gepaard gaan. De landelijke aantallen namen om onbekende redenen af in de jaren negentig en schommelen sindsdien op lager niveau.

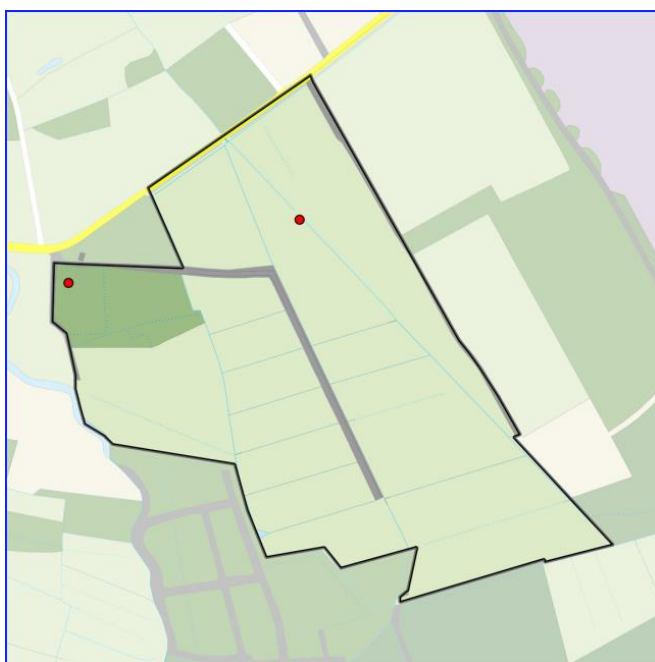
3.3.39 Tjiftjaf, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 310.000-500.000
Noord Brabant: 52.700-85.000, 17%

Hoewel hij in het hele land broedt, bereikt de Tjiftjaf vooral hoge dichtheden in goed ontwikkelde loofbossen met veel ondergroei, in het bijzonder op de kleigronden. Maar hij is ook een gewone broedvogel van tuinen en parken in stedelijk gebied en singels en bosjes op het platteland. Daardoor kon hij zich sinds ongeveer 1975 ook vestigen in voorheen te kale gebieden in West- en Noord-Nederland. Toegenomen verstedelijking en beplanting speelden de soort hier in de kaart. De landelijke aantallen nemen al tientallen jaren toe, echter met soms forse en moeilijk verklaarbare inzinkingen.

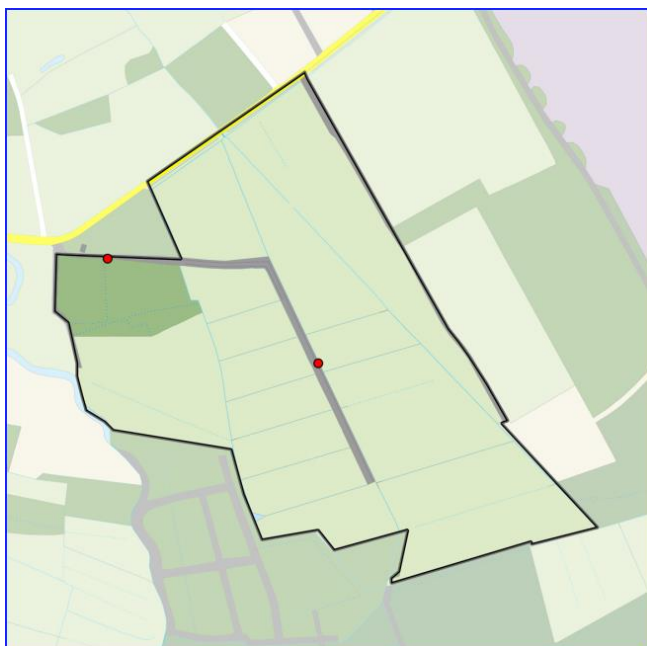
3.3.40 Tuinfluiter, 2 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 80.000-140.000
Noord Brabant:
10.560-18.480, 13%

Tuinfluiters broeden in het hele land, met een voorkeur voor jonge aanplant, moerasbos, struweelrijke duinen en kleinschalig boerenland met uitgegroeide heggen. In uitgestrekte oudere bossen bewoont de soort vooral de randen en verjongingsplekken, in stedelijk gebied doorgaans alleen parken en tuinen met dichte ondergroei. De landelijke aantallen maakten op de lange termijn weinig verandering door maar neigen om onbekende redenen sinds de eeuwwisseling naar enige afname.

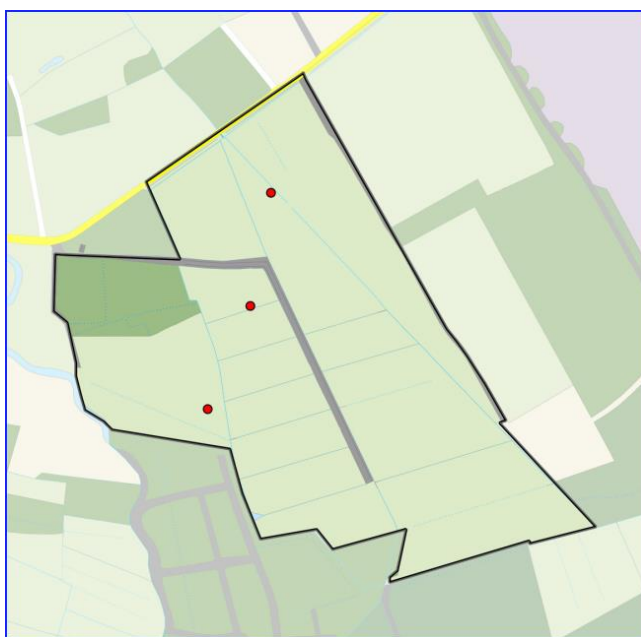
3.3.41 Vink ,2 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 400.000-500.000
Noord Brabant: 79.600-99.500, 20%

De Vink is na de Merel de talrijkste broedvogel in Nederland. In het algemeen geldt: hoe meer oude bomen, hoe meer Vinken. De dichtheid is dan ook het hoogst in de bosrijke gebieden op de hoge gronden. Door toegenomen aanplant van bos en bomen vestigde hij zich echter ook in de lagere delen van het land, soms in substantiële aantallen zoals in de bossen in Flevoland. In stedelijk gebied ontbreekt de Vink vrijwel nooit in parken en groene wijken. De sterke landelijke toename in het laatste kwart van de twintigste eeuw vlakke af rond de eeuwwisseling: vrijwel alle beschikbare broedhabitat is nu bezet.

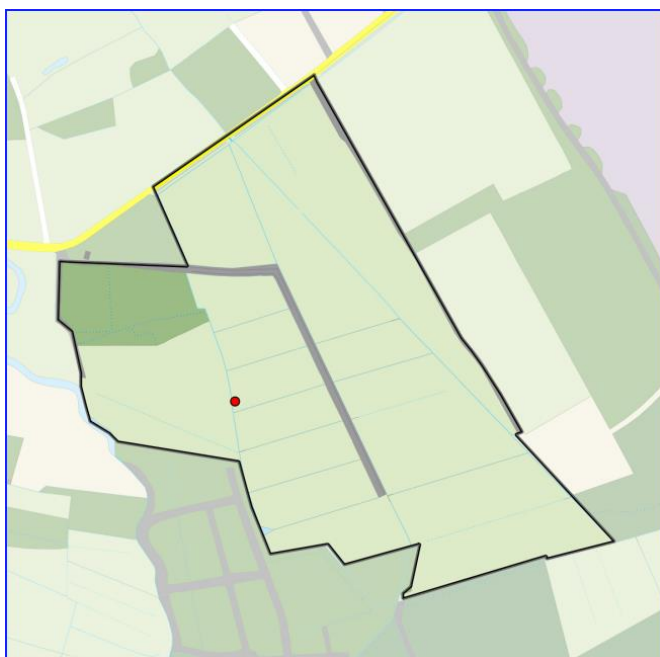
3.3.42 Waterhoen, 3 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 28.000-40.000
Noord Brabant: 3.610-5.160, 13%

Alleen in kurkdroge streken ontbreken Waterhoentjes. De soort kan al genoeg nemen met de kleinste moerasjes op de droge gronden. Nergens zijn de dichtheden echter zo hoog als in de waterrijke delen van vooral West-Nederland. Hier is het Waterhoen ook, meer dan in het oosten, een bekende bewoner van stedelijke waterpartijen en sloten rond boerenerven. Koude winters hakken erin en droge voorjaren zijn ongunstig. Dat verklaart de dalen in de trendgrafiek. Los daarvan nemen de aantallen echter al tientallen jaren geleidelijk af. De redenen daarvoor zijn onduidelijk. Factoren die genoemd worden zijn onder andere verdroging van moerassen en intensief slootrandenbeheer.

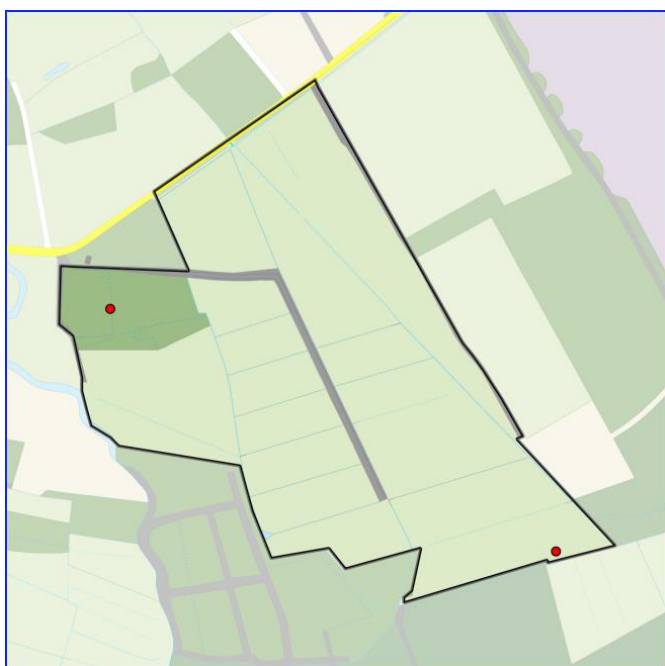
3.3.43 Waterral, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 2800-4700
Noord Brabant: 305-520, 11%

Waterrallen broeden door het hele land in moerassen en zijn het talrijkst in de waterrijke delen van de noordwestelijke helft. In grote moerasgebieden als de Oostvaardersplassen zijn soms meer dan 100 paren aanwezig, kleine moerassen worden soms niet jaarlijks bezet. De verspreidingskaarten geven meest de maximale verspreiding aan, niet die in een gemiddeld jaar. Landelijk gezien zijn de aantallen het hoogst na een serie milde winters en natte voorjaren. Koude winters gevolgd door een droog voorjaar zorgen voor een dip in het aantalsverloop, zoals rond 1986, in 1991, rond 1996 en 2010. De afgelopen decennia verdwenen er broedplaatsen door verdroging of verbossing van moerassen. Nieuwe broedplaatsen ontstonden onder andere door de aanleg van natte natuurgebieden.

3.3.44 Wielewaal, 2 territoria, Kwetsbaar

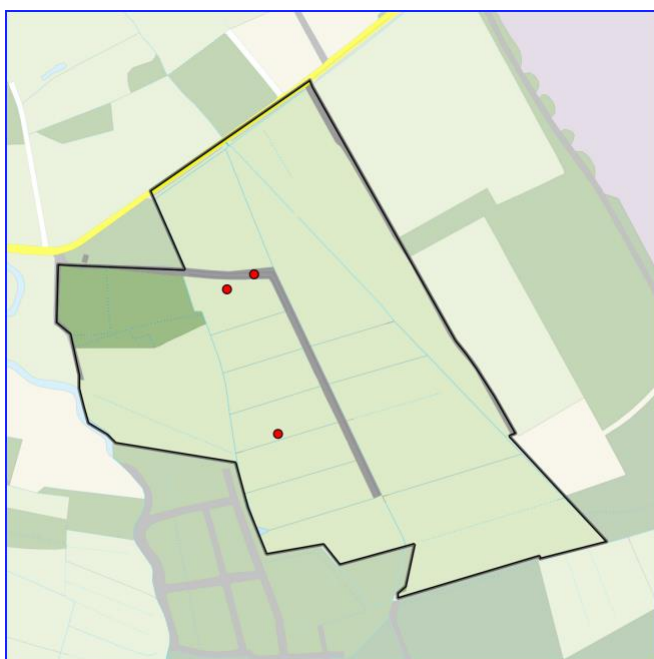

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 1700-3100
Noord Brabant: 205-385, 12%

Het systeem genereert hier 2 territoria. Wij zijn echter van mening dat het mogelijk dezelfde vogel is die zich wat verplaatst heeft.

Wielewalen zijn gebonden aan loofbomen en zijn het talrijkst in broekbos en ouder populierenbos. Op drogere gronden heeft de soort een sterke voorkeur voor zomereiken en, meer regionaal (Peel) berken. Sinds ongeveer 1975 verdween de Wielewaal uit veel gebieden op de zandgronden, waar hij voorheen ook in gemengd bos nestelde. In Laag-Nederland boekte hij lokaal enige terreinwinst, vooral in moerasbos. In Flevoland huisden tijdelijk hoge dichtheden, maar sinds 1990 is de soort hier sterk afgenomen. De afname houdt vrijwel zeker verband met factoren in zowel de broedgebieden (verdroging van bossen, voedselarmoede in agrarisch cultuurland) als de trek- en overwinteringsgebieden (ontbossing, jacht).

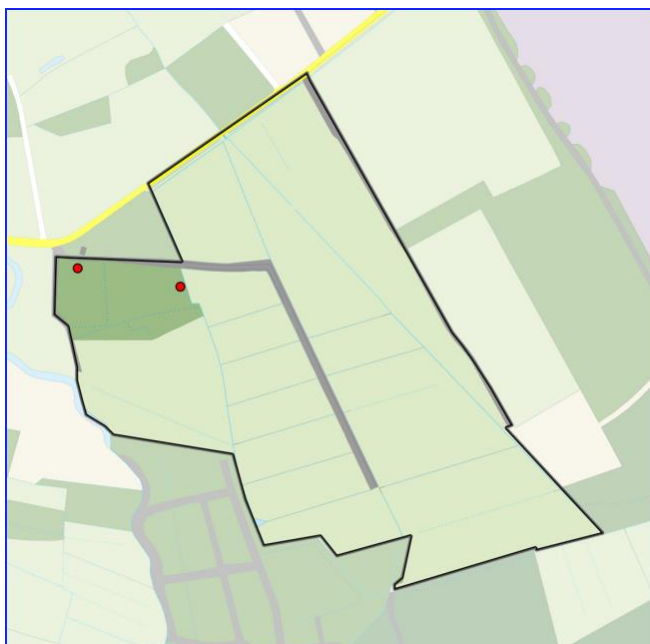
3.3.45 Wilde Eend, 3 territoria

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 180.000-280.000
Noord Brabant: 15.840-24.640, 9%

De Wilde Eend is een van de meest verbreide Nederlandse broedvogels. De meerderheid nestelt in de laaggelegen delen van het land, vooral in waterrijke polders en moerassen. Op de hoge gronden is deze eend minder talrijk maar ontbreekt hij zelden; soms broedt hij op grote afstand van water. Ook in stedelijk gebied is de Wilde Eend een gewone broedvogel. Aantallen en verspreiding leken op landelijk niveau lange tijd nauwelijks verandering te ondergaan. Regionale afnames, zoals door verdroging van duinvalleien, werden gecompenseerd door toenames elders. Sinds ongeveer 1990 nemen de aantallen echter om onduidelijke redenen af.

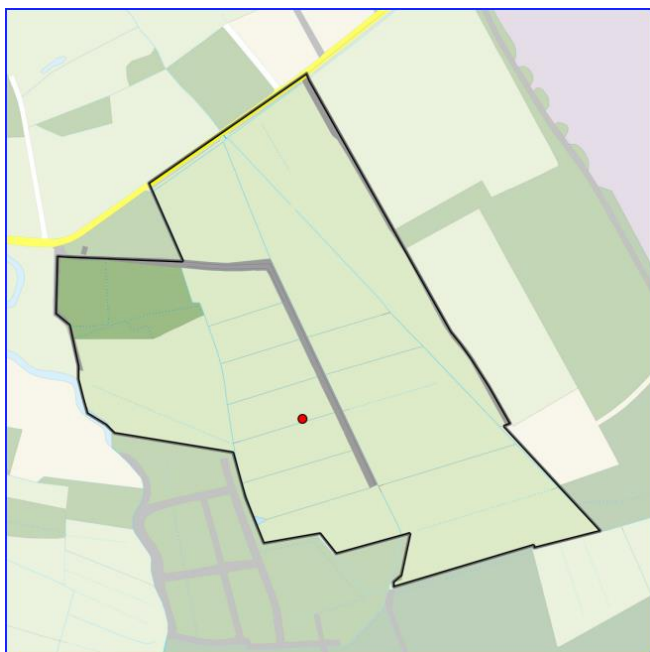
3.3.46 Winterkoning, 2 territoria

Broedpopulatie:
Nederland: 410.000-630.000
Noord Brabant: 66.010-101.430, 16%

De luide zang van de Winterkoning is overal te horen waar opgaande begroeiing aanwezig is. De hoogste dichtheden komen voor in rijk gestructureerd loofbos. Strengere en sneeuwrijke winters, zoals midden jaren tachtig en negentig, zorgen voor forse verliezen, in het bijzonder in minder optimale biotopen. De landelijke stand wordt soms bijna gehalveerd door zulke winters maar herstelt hiervan binnen enkele jaren. Los van deze tijdelijke inzinkingen neemt de broedpopulatie toe, in het bijzonder in het lage deel van het land.

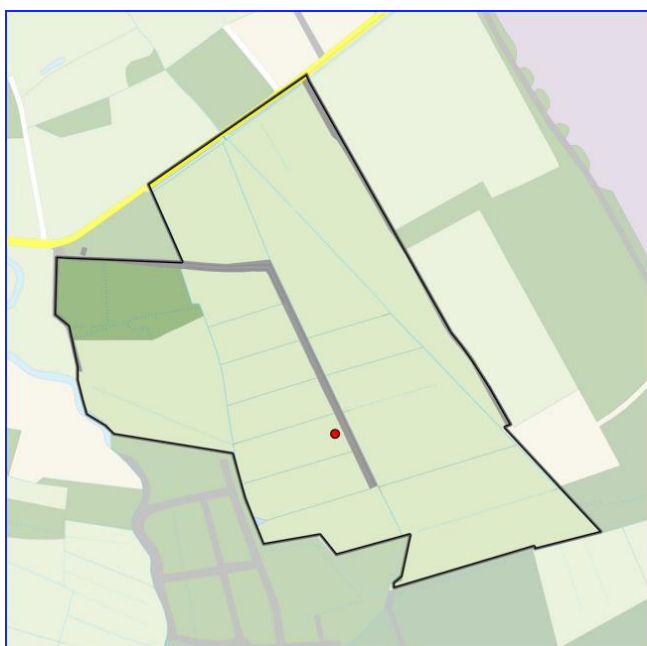
3.3.47 Wintertaling, 1 territorium, **Kwetsbaar**

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 1100-1350
Noord Brabant: 135-175, 13%

De meeste Wintertalingen broeden in vennen en in mindere mate andere plassen op de hoge zandgronden. In het westen en noorden van het land is deze soort, buiten de duinen (vooral Waddeneilanden) schaars, al nestelt hij lokaal in graslandpolders. De aantallen schommelen sterk van jaar tot jaar, waarbij ze doorgaans het laagst zijn na een strenge winter gevolgd door een droog voorjaar. Op de lange termijn gezien nemen de landelijke aantallen af en krimpt de verspreiding in. Dit houdt voor een deel verband met verdroging van broedplaatsen. Het via terreinmaatregelen hoog houden van de waterstand in natuurgebieden is doorgaans gunstig voor de Wintertaling.

3.3.48 Witte Kwikstaart, 1 territorium

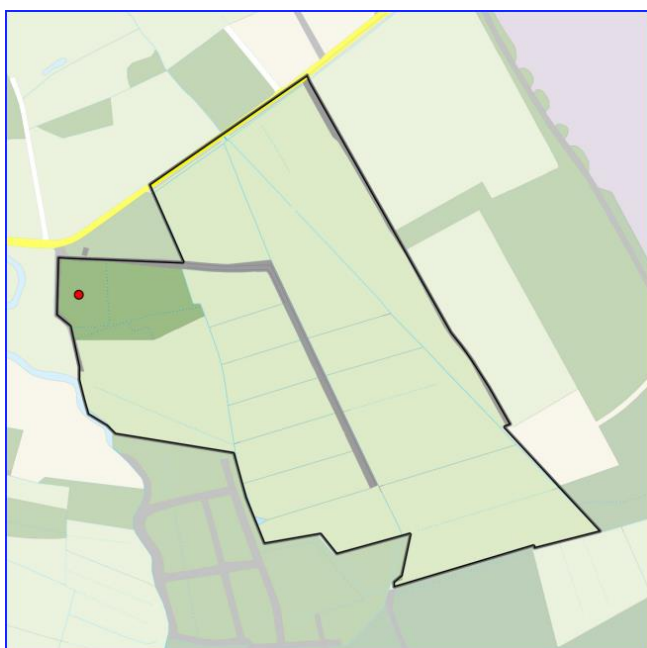
Broedpopulatie:

Nederland: 70.000-110.000

Noord Brabant: 9.170-14.410, 13%

De Witte Kwikstaart is een van de meest verspreide broedvogels, maar komt nergens in hoge dichtheden voor. De soort nestelt vooral op het platteland, vaak op gebouwen of onder bruggen, en met een voorkeur voor de kleinschaliger landschapstypen. Hij bewoont echter ook natuurgebieden, waaronder stuifzanden, duinen of grote kaalslagen in bos, en soms ook stedelijk gebied. De landelijke stand neemt langzaam af. In stuifzand- en duingebieden kan hij slecht uit de voeten met vergrassing of vermossing (effecten van atmosferische depositie), de reden voor de afname elders is onduidelijk.

3.3.49 Zanglijster, 2 territoria

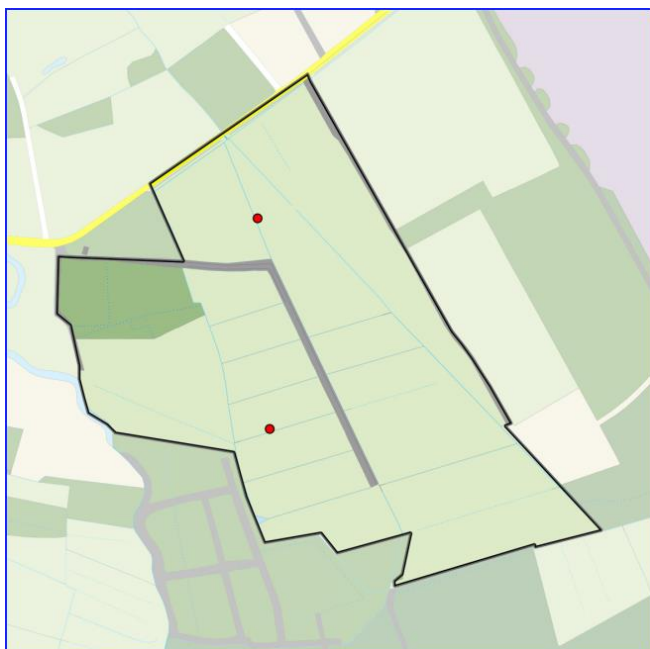
Broedpopulatie:

Nederland: 100.000-170.000

Noord Brabant: 15.800-26.860, 16%

Zanglijsters broeden bijna overal waar voldoende bomen en struiken aanwezig zijn. De dichtheden zijn nergens zo hoog als in gevarieerd loofbos, jonge aanplant en groene stadswijken. Streng winterweer dat tot in Zuid-Europa doordringt zorgt voor inzinkingen in de landelijke stand, zoals het geval was rond 1985. Series van zachtere winters zorgen voor een snel herstel. Op de langere termijn gerekend zijn de landelijke aantallen toegenomen. In delen van de hogere zandgronden namen ze echter af.

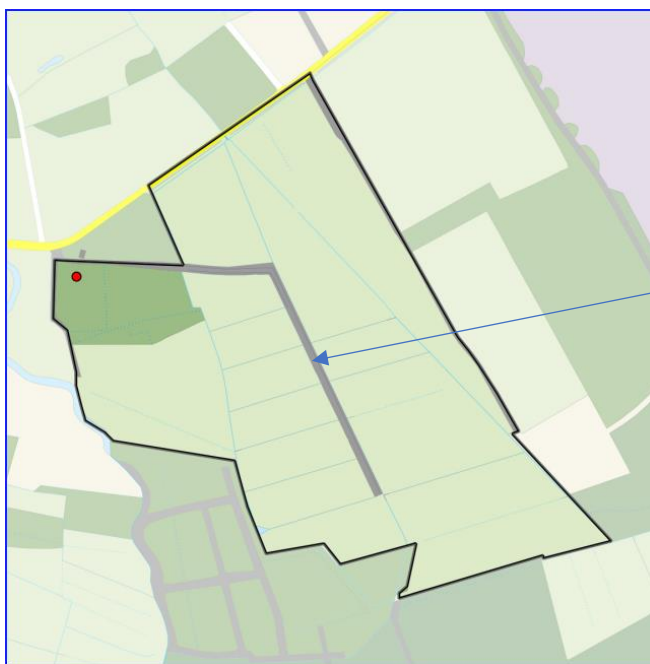
3.3.50 Zomertaling, 2 territoria, **Bedreigd**

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 1000-1500
Noord Brabant: 70-110, 7%

Zomertalingen broeden vooral in vochtige open graslandgebieden – vaak reservaten - in het westen en noorden van het land. Op de hoge gronden nestelt deze soort alleen heel lokaal en vaak niet-jaarlijks. Zo schaars als hij tegenwoordig is, zo algemeen was hij tot rond 1960. Daarna begon echter een steile achteruitgang die tot decimering van de broedpopulatie leidde en waarbij grote delen van het land hun Zomertalingen kwijtraakten. In agrarisch cultuurland viel de afname samen met intensiever grondgebruik: waterstandverlaging, frequent maaien, hogere beweidingsdruk enzovoort. Veel natuurgebieden werden ongeschikt door verdroging. Daar bovenop zorgden droogteperiodes in het overwinteringsgebied, de Sahel, voor massale sterfte. Heel lokaal kan natuurvriendelijke inrichting van gebieden in natte voorjaren leiden tot een (tijdelijke) terugkeer van de Zomertaling.

3.3.51 Zwarte Kraai, 1 territorium

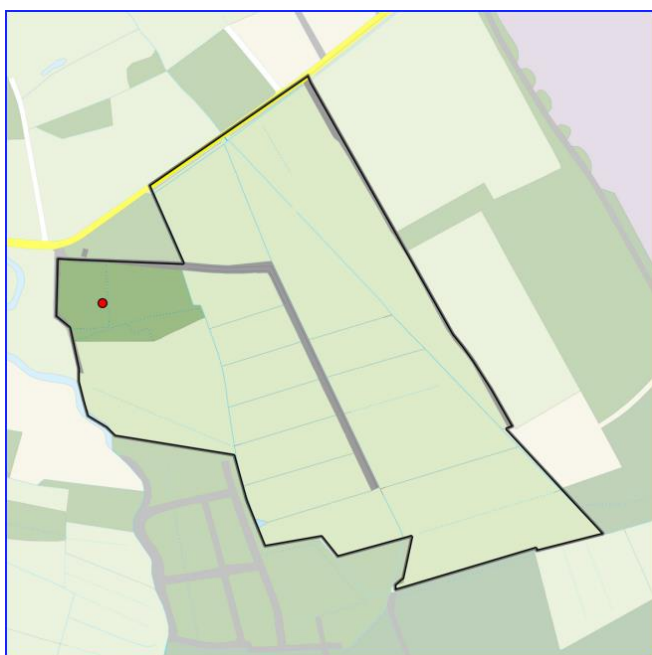

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 57.000-96.000
Noord Brabant: 10.430-17.570, 18%

Het territorium van de Kraai wordt door het systeem in het bosperceel geplaatst, dit terwijl het nest op een andere locatie is gevonden. Zie pijl.

Zwarte Kraaien behoren tot de meest verspreide broedvogels en bewonen zowel open landbouw- of natuurgebieden als bossen en steden. De hoogste dichtheden vinden we in kleinschalig boerenland. De verspreiding is sinds ongeveer 1975 sterk uitgebreid. Voorheen te open gebieden (Zeeland) werden geschikt door ouder wordende beplanting en afnemende jachtdruk. Drooggevallen gronden (Zuidelijk Flevoland, Lauwersmeer) werden vlot gekoloniseerd. De landelijke broedpopulatie is toegenomen, vooral in boerenland en stedelijk gebied. In grote aaneengesloten bossen zijn Zwarte Kraaien juist schaarser geworden door de opkomst van predatoren als Havik en Buizerd.

3.3.52 Zwartkop, 1 territorium

Broedpopulatie: 2018-2020
Nederland: 370.000-620.000
Noord Brabant: 63.270-106.020, 17%

De meeste Zwartkopen huizen op de hoge gronden, met name in gevarieerde bossen met een hoog aandeel loofhout. Het voorkomen in de open delen van West- en Noord-Nederland is van betrekkelijk recente datum, na 1975. Het werd mogelijk gemaakt door toegenomen beplanting, waaronder in stedelijke uitbreidingsgebieden. Ook elders is deze soort, die vroeger als kensoort van zwaar loofhout werd gezien, tegenwoordig een normale broedvogel in parken en grote oude tuinen. De landelijke broedpopulatie nam de afgelopen tientallen jaren continu toe.

3.4 Waarnemingen niet broedvogels

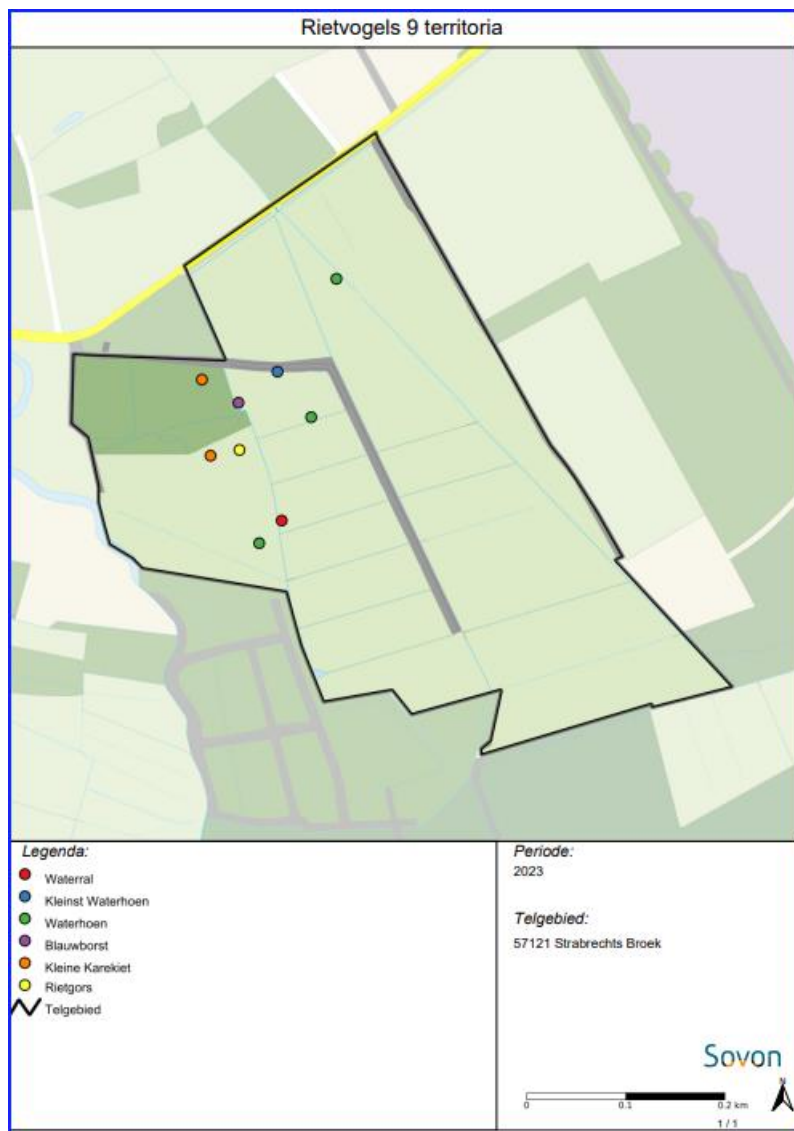
Bijzonder waren de Zwarte Ooievaars die al vroeg in de zomer aanwezig waren. Waarschijnlijk jonge vogels uit 2022.

Zeker bijzonder was ook weer de aanwezigheid van de Lepelaars. Maar het maximumaantal vogels was 3 stuks. In de omgeving zwerven wel meer Lepelaars rond. Dichtstbijzijnde bekende broedplaats is de Banen ten oosten van Nederweert.

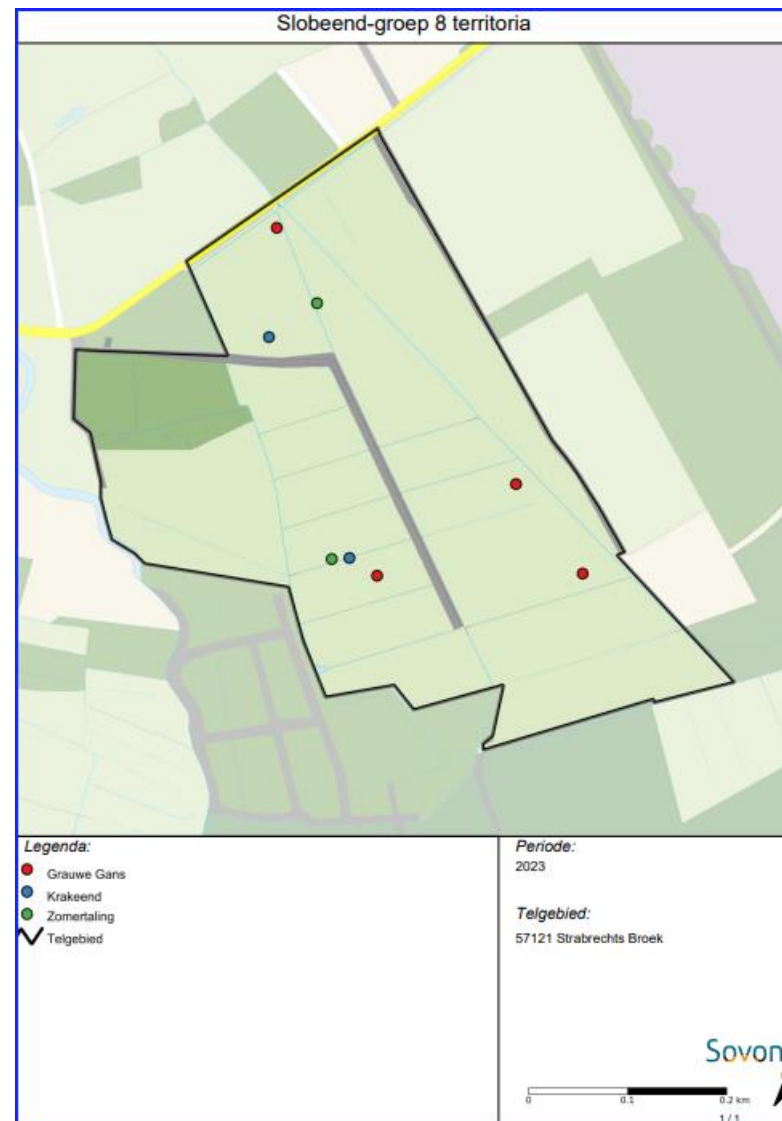
3.5 Soortgroepen

Sovon hanteert ecologische soortgroepen. Dat is een groep van vogels met dezelfde standplaats factoren (= ecotoopkenmerken). Hieronder tref je plaatjes van enkele van deze groepen. Sommige soorten komen in meerdere ecologische soortgroepen voor.

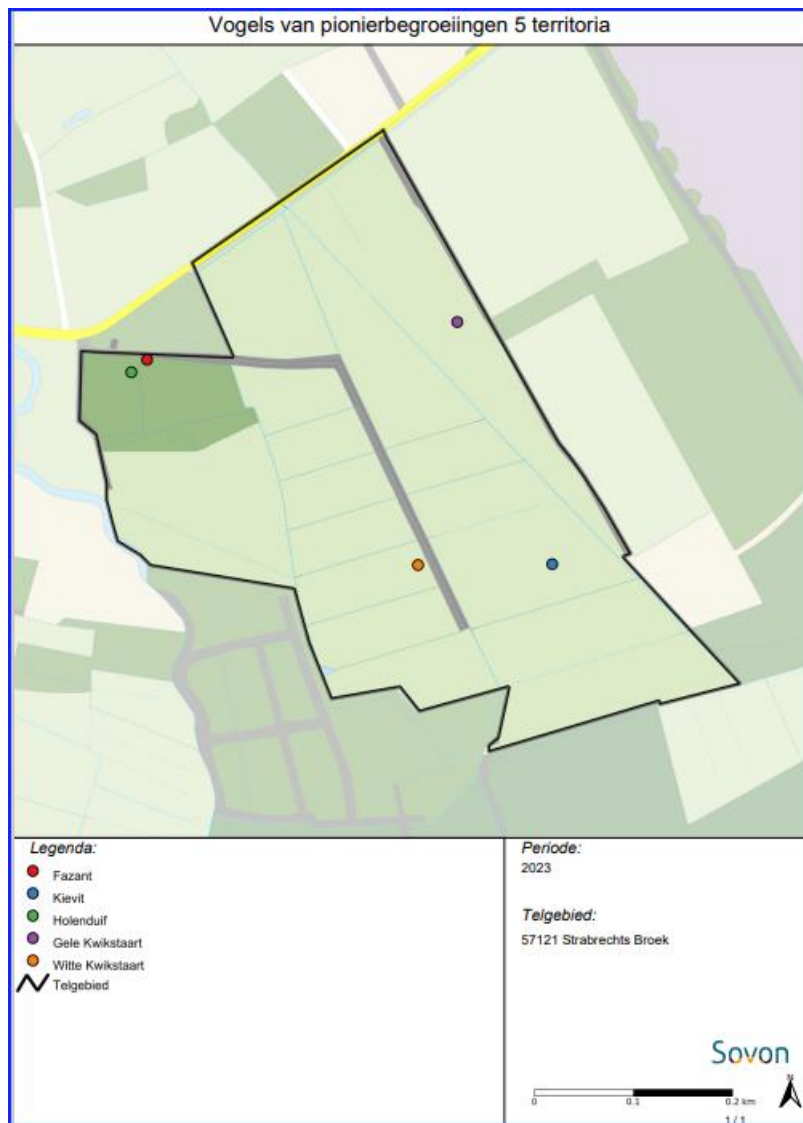
3.5.1 Rietvogels

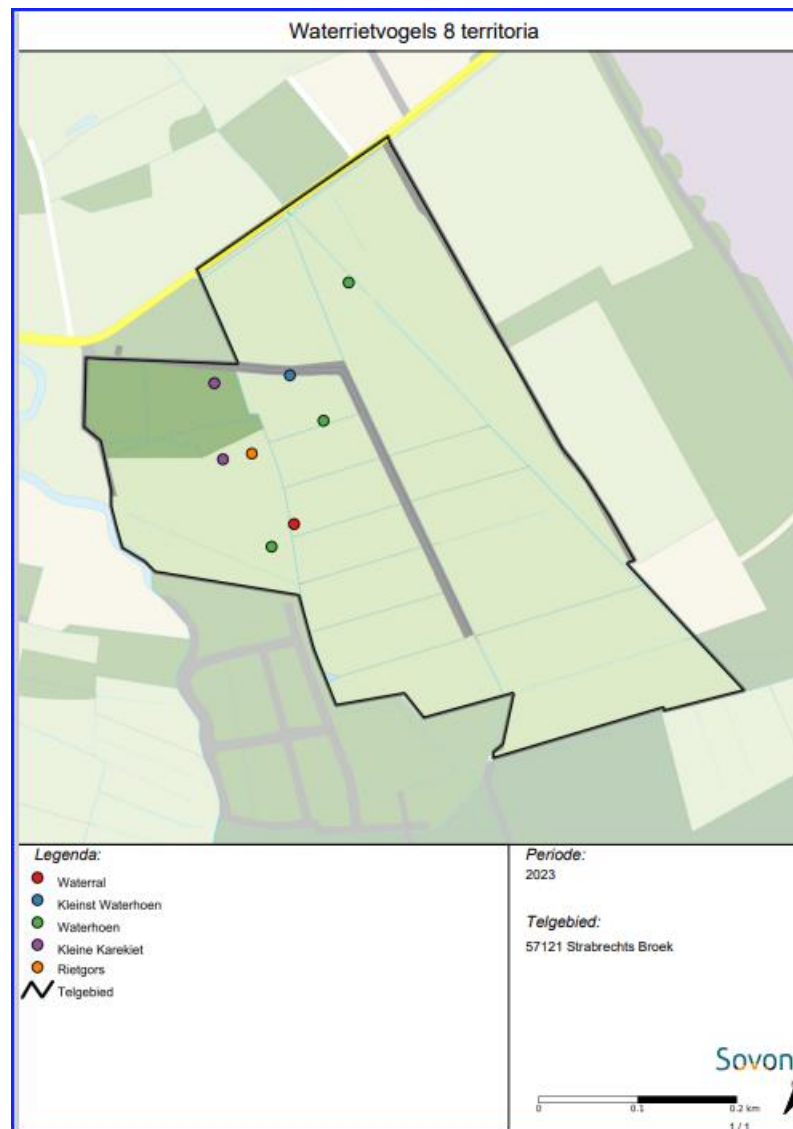
3.5.2 Slobeendgroep

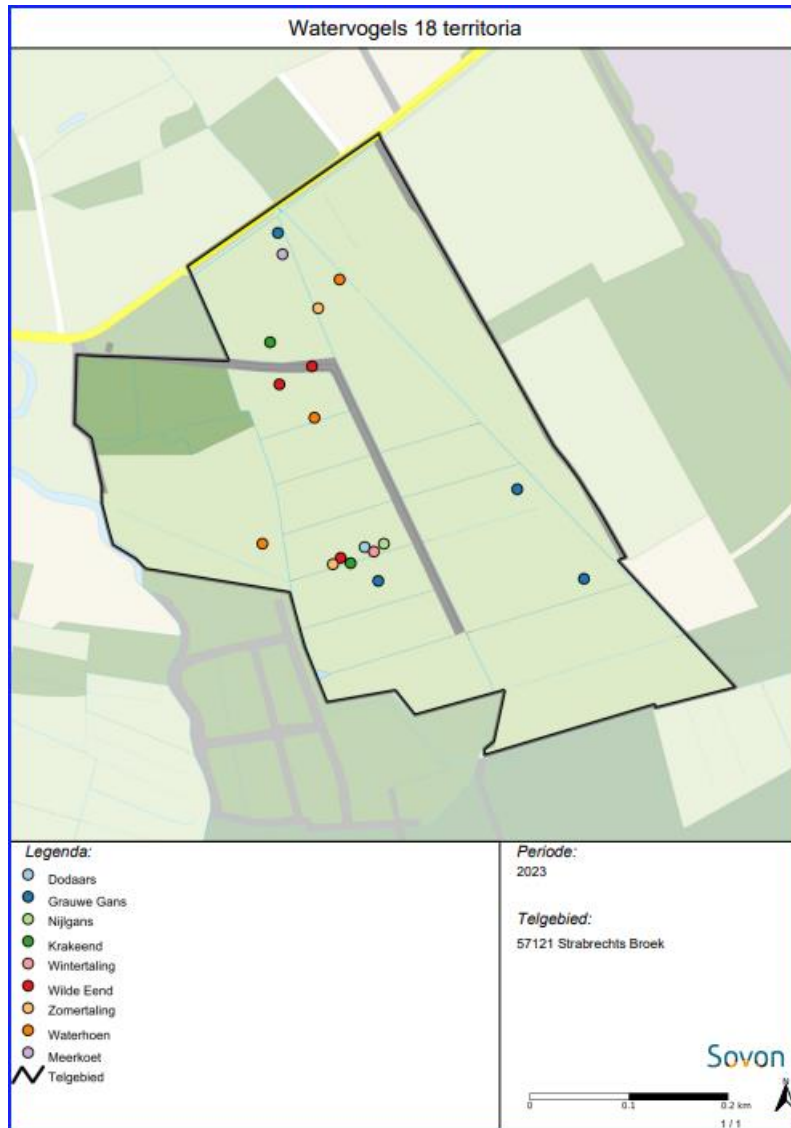
3.5.3 Vogels van pionierbegroeiingen

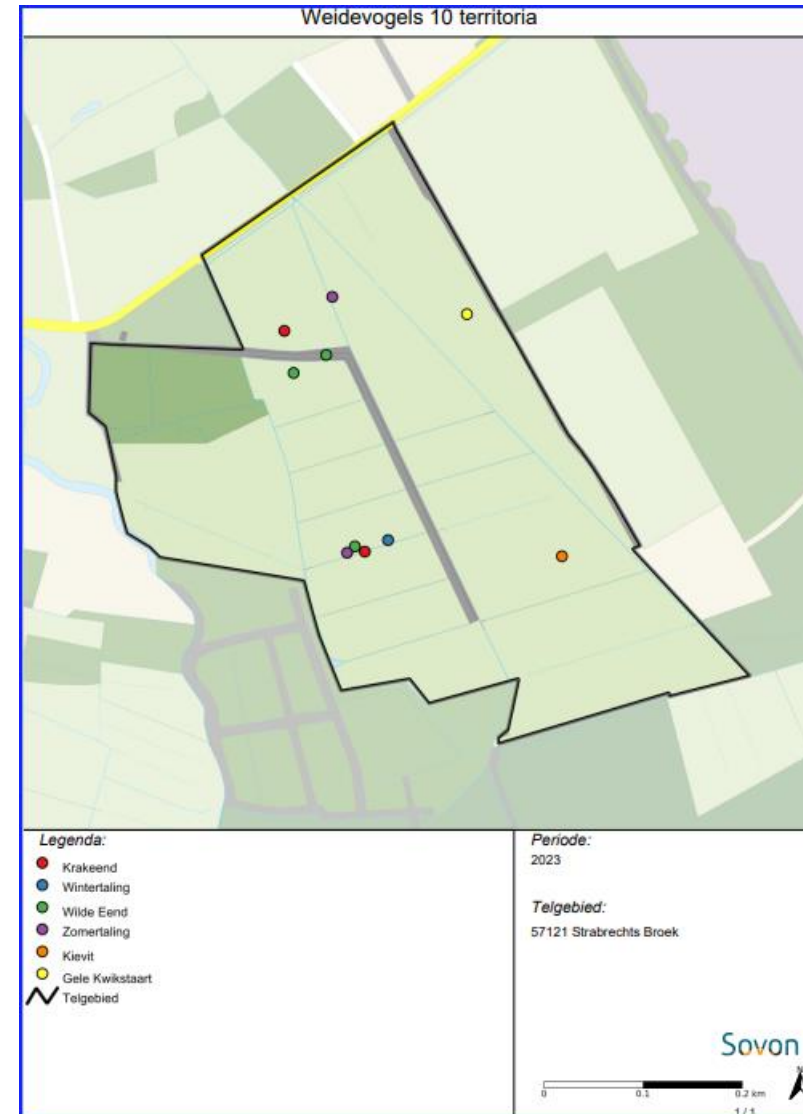
3.5.4 Waterrietvogels

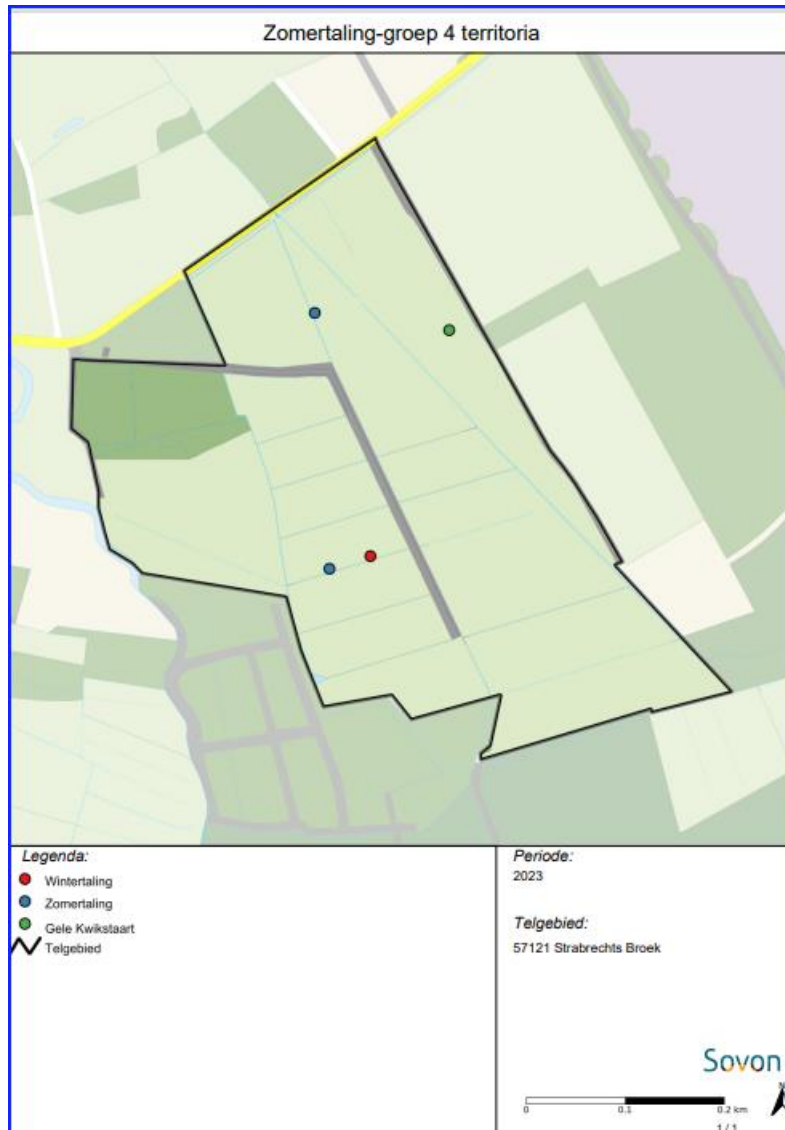
3.5.5 Watervogels

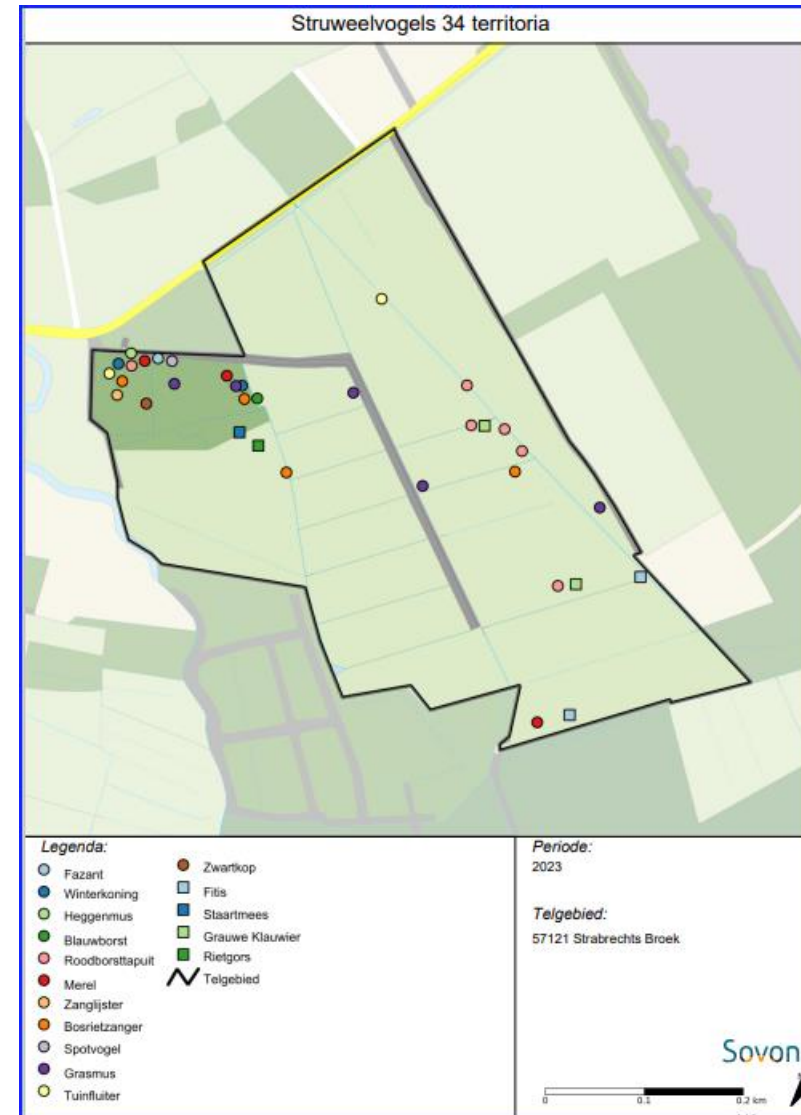
3.5.6 Weidevogels

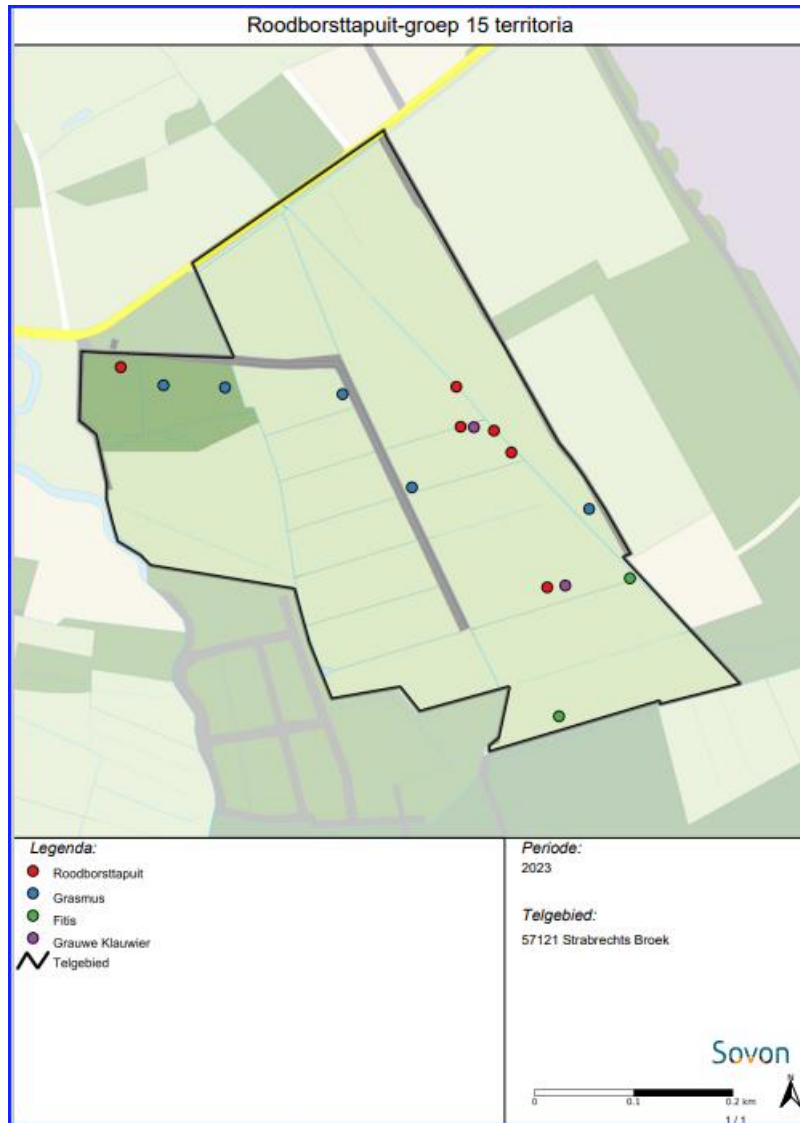
3.5.7 Zomertalinggroep

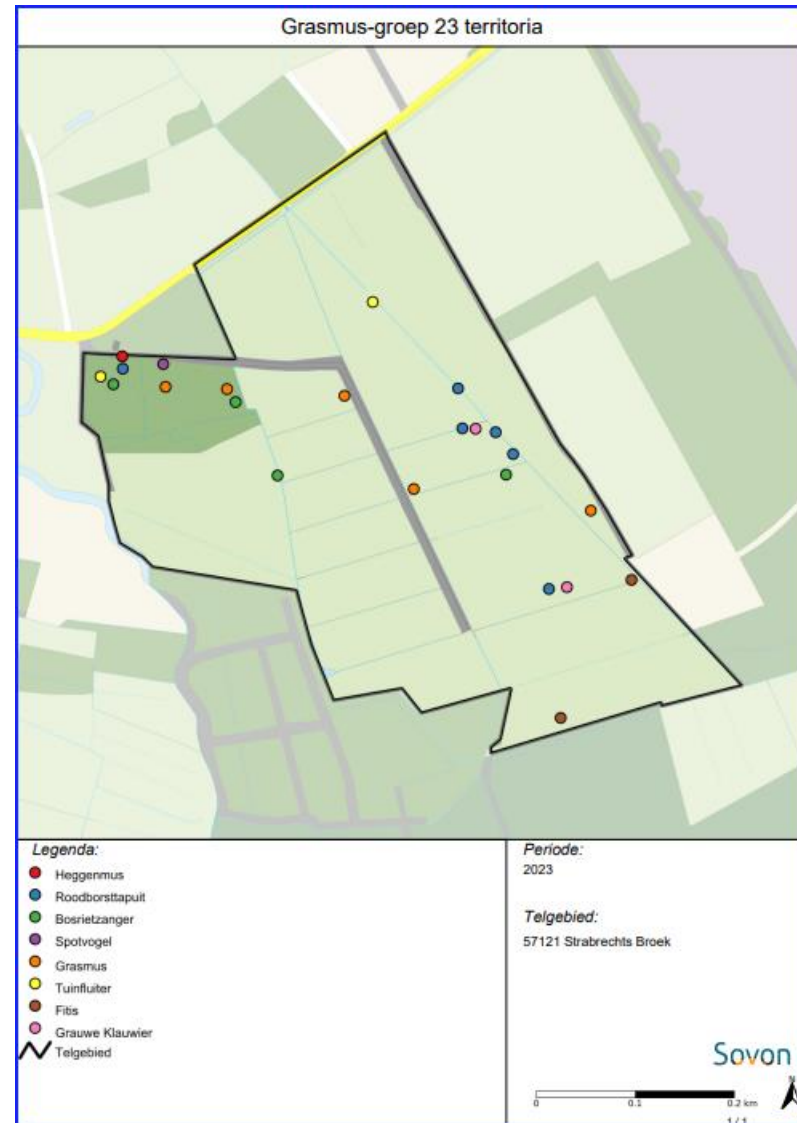
3.5.8 Struweelvogels

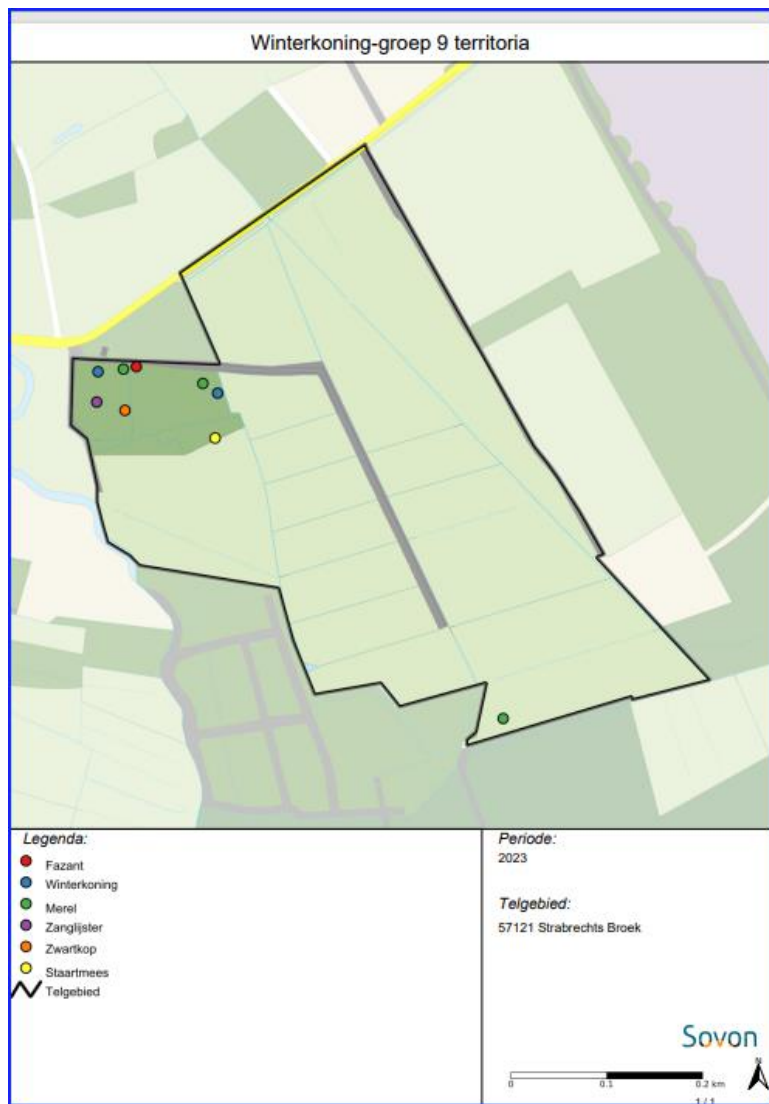
3.5.9 Roodborsttapuitgroep

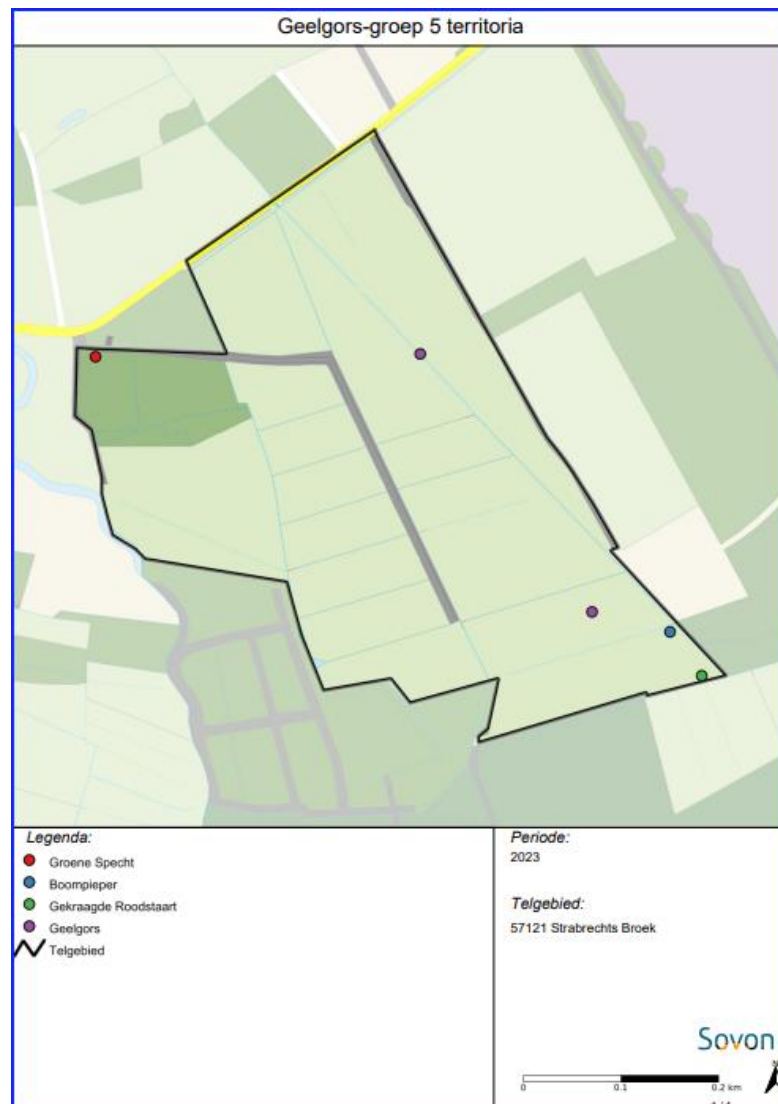
3.5.10 Grasmusgroep

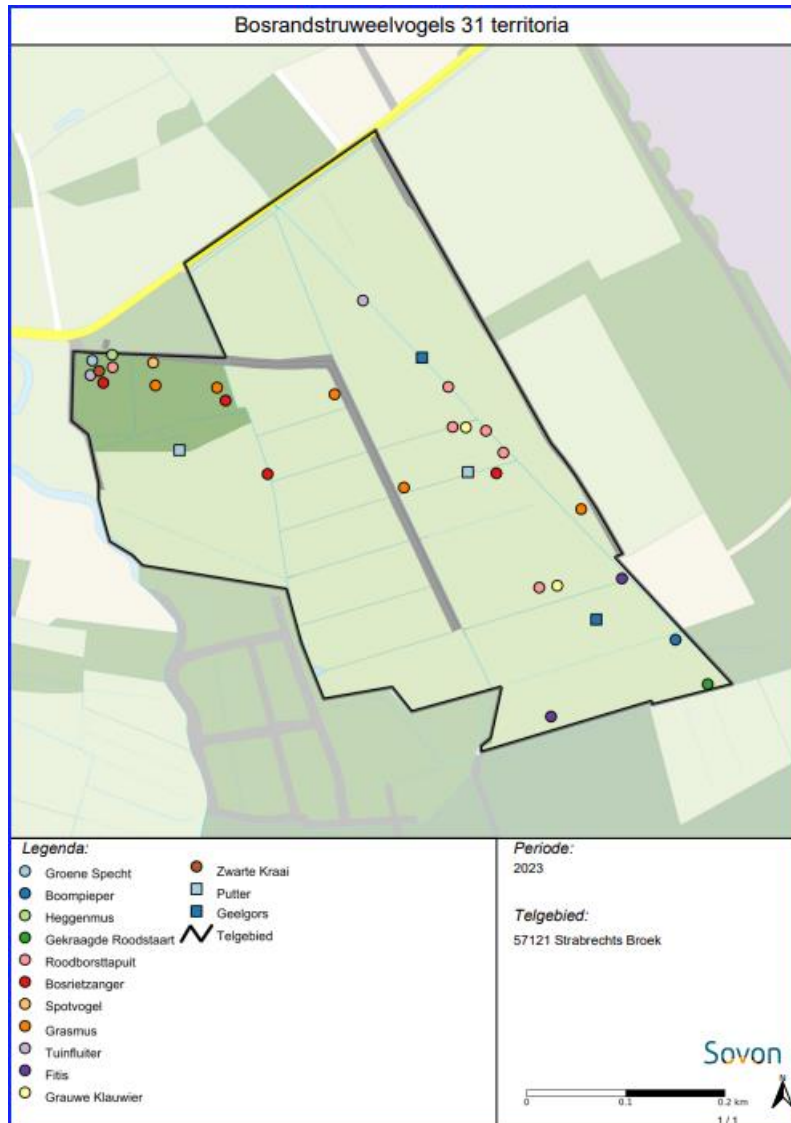
3.5.11 Winterkoninggroep

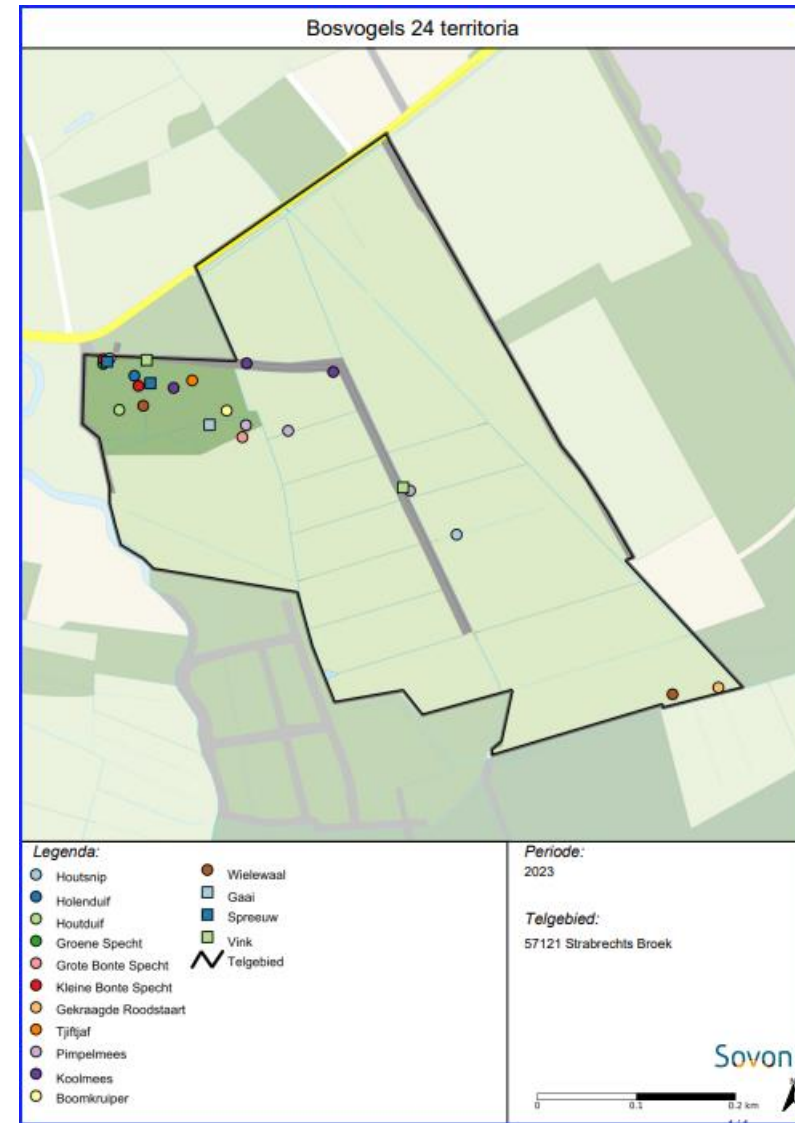
3.5.12 Geelgorsgroep

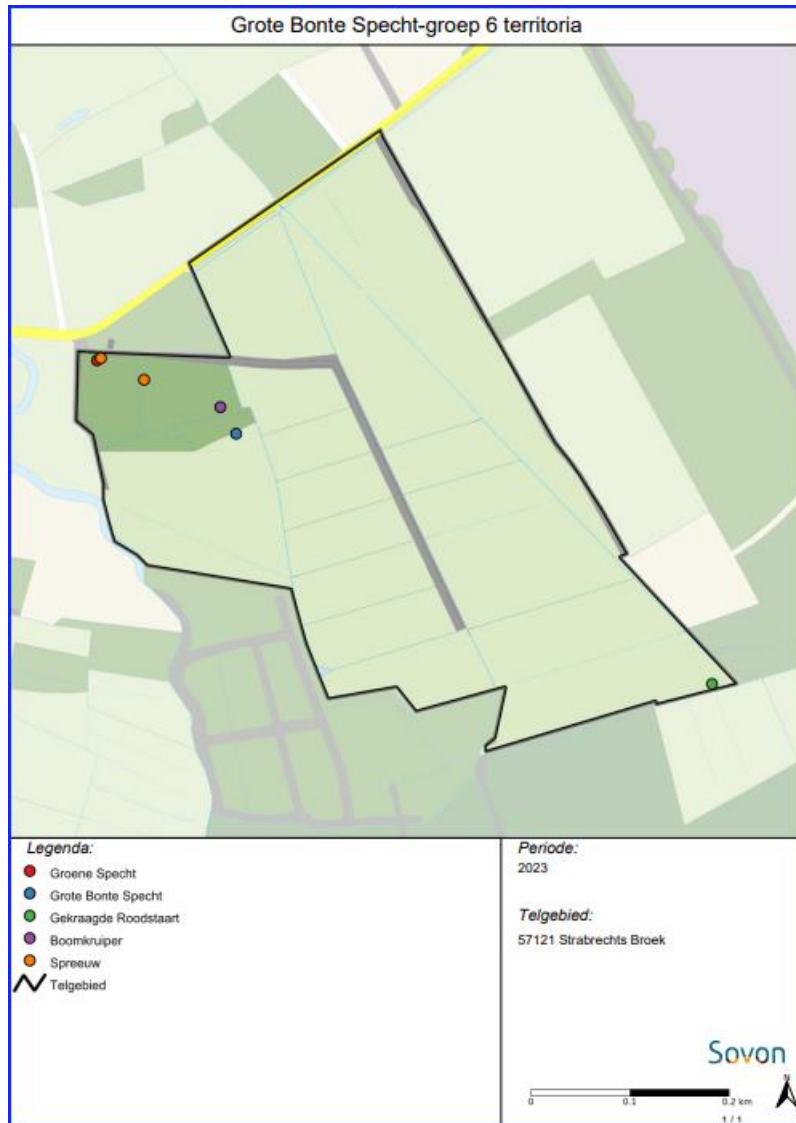
3.5.13 Bosrandstruweelvogels

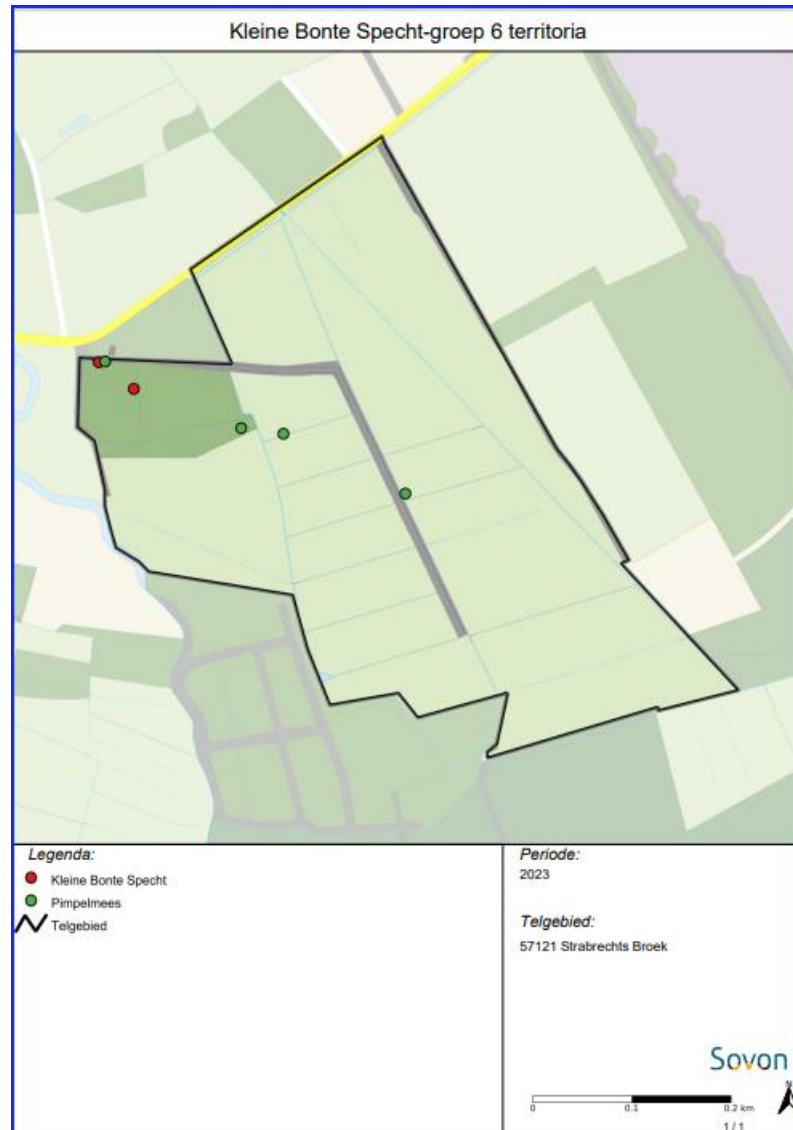
3.5.14 Bosvogels

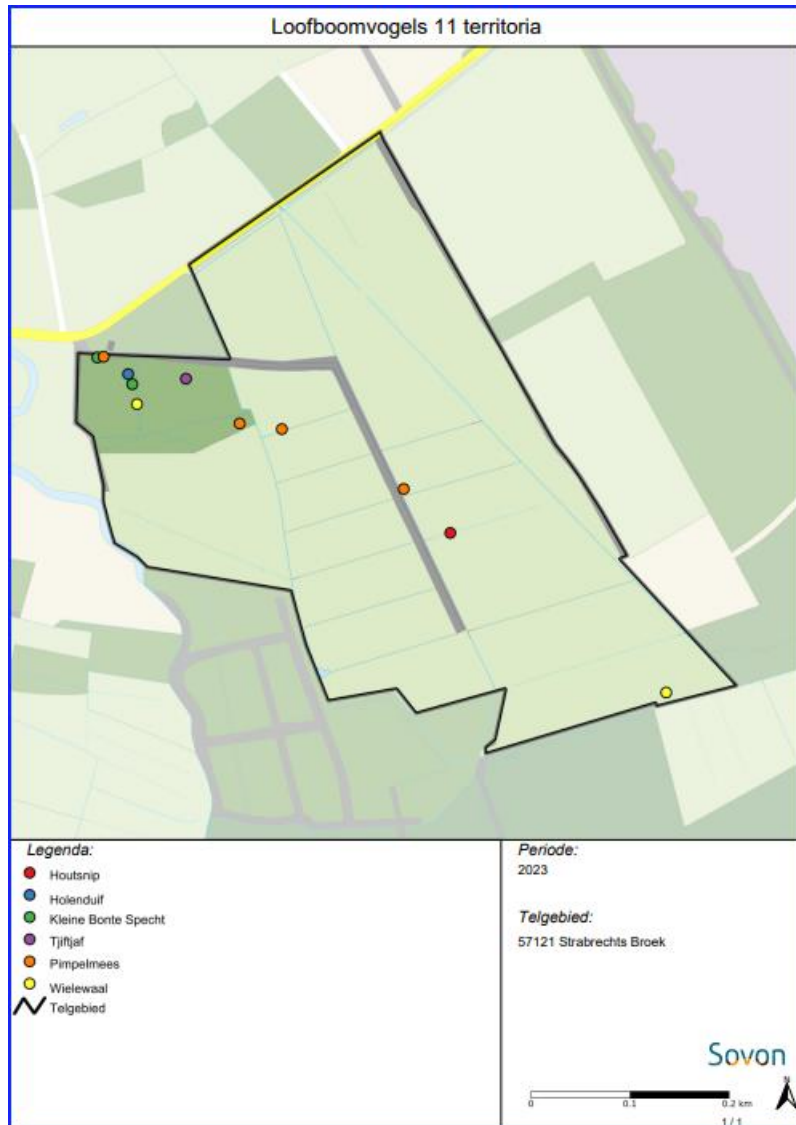
3.5.15 Grote Bonte Specht-groep

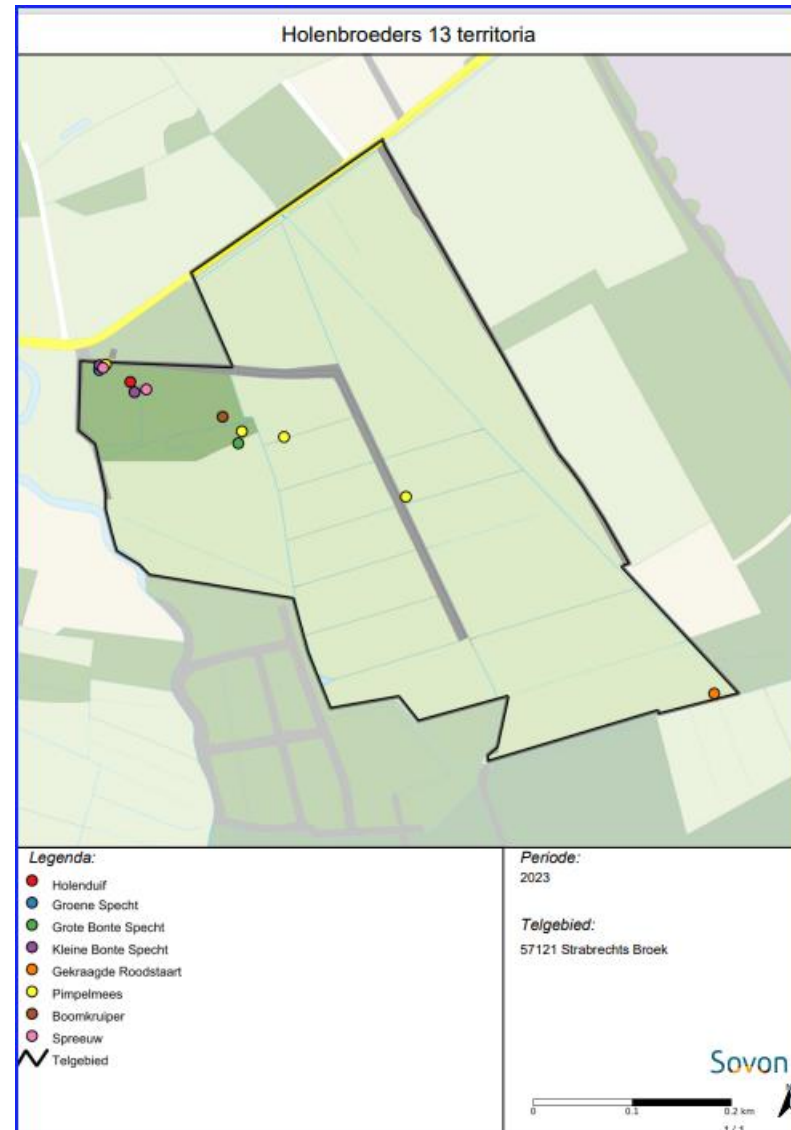
3.5.16 Kleine Bonte Specht-groep

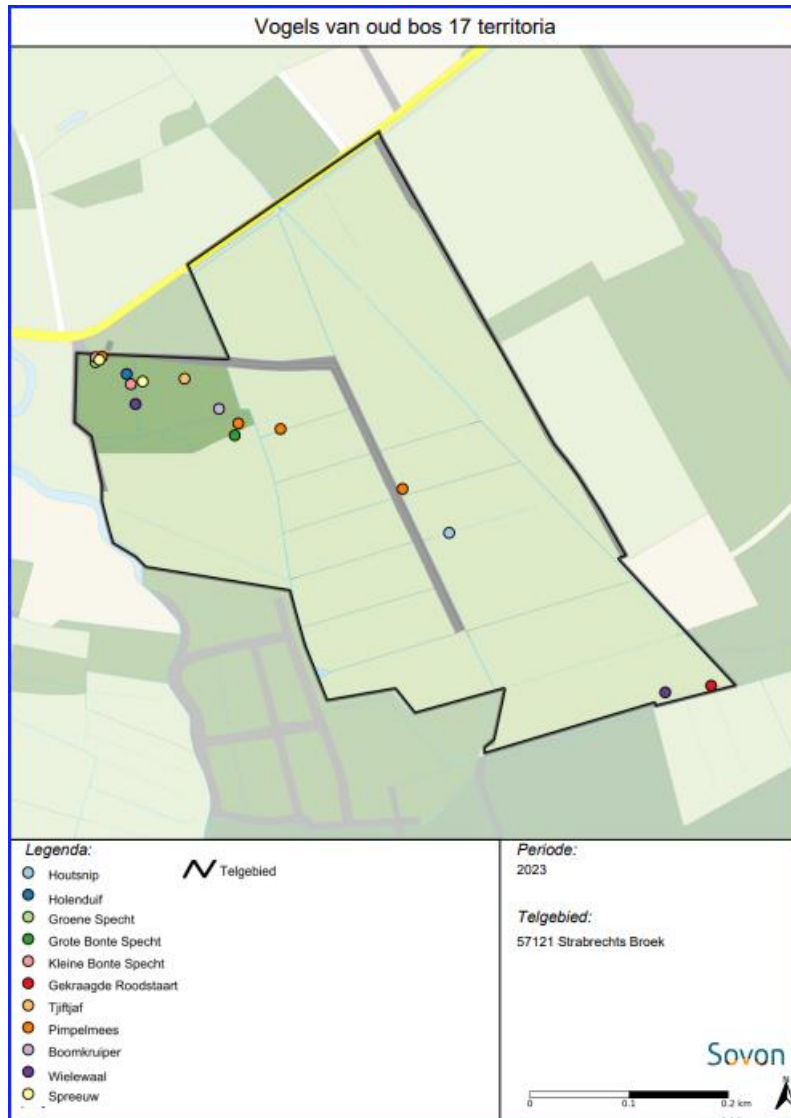
3.5.17 Loofboomvogels

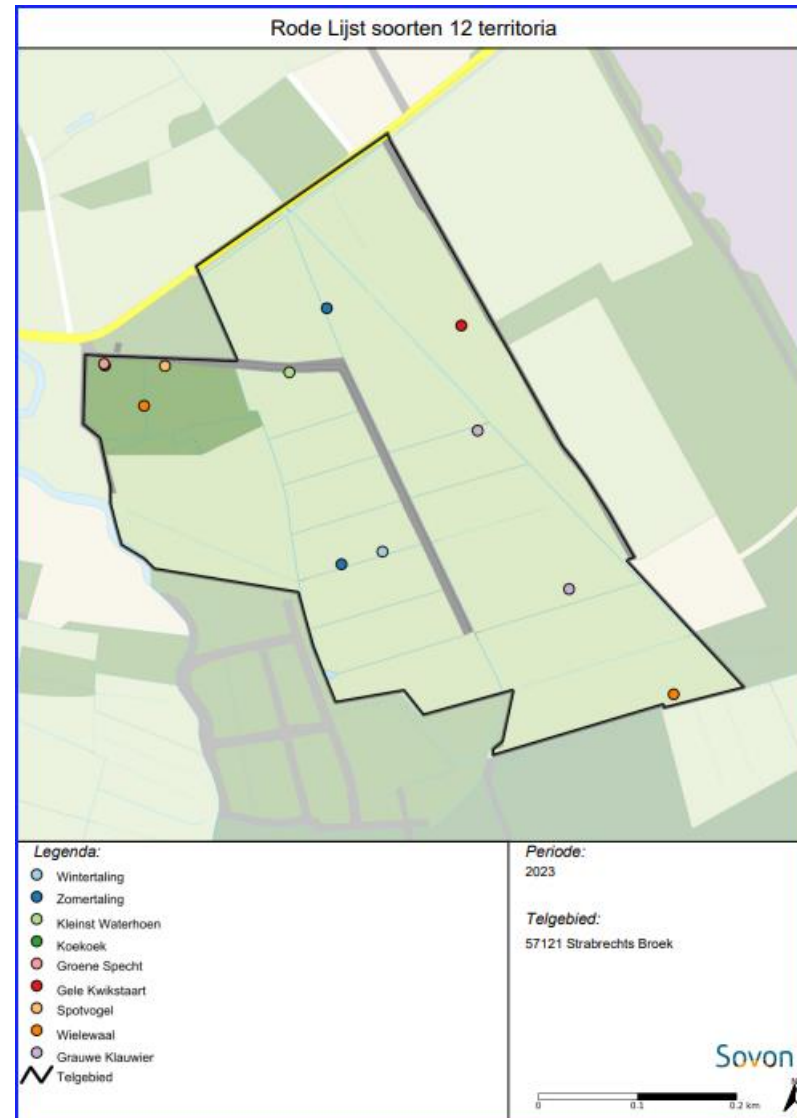
3.5.18 Holenbroeders

3.5.19 Vogels van oud bos

3.5.20 Rode Lijst soorten

3.6 Conclusies

De kale zandvlaktes zijn aan het begroeien overal komen kleine boompjes, vooral wilgen, op. Dit is geen geschikt biotoop meer voor de Kleine Plevier. Die ontbreken dan ook. Omdat het gebied nog in ontwikkeling is is het voorbarig om verdere conclusies te trekken.

4 Literatuur

Auteur	jaar	Naam
Nils van Duivendijk	2022	<i>Handboek Europese vogels</i>
Jan-Willem Vergeer, et. al	2012	<i>Handleiding BMP en Kolonievogels</i> , Sovon, Nijmegen
Space Office	2023	<i>Satellietfoto</i>
TopoGPS-app		<i>Kaartmateriaal 1950 en 2022</i>
Geert Engels	2016	<i>Broedvogelkartering Herbertusbossen 2016</i>
Geert Engels	2022	<i>Foto's van het gebied op de voorpagina</i>
Sovon		<i>Soortenkaartjes. Deze komen uit het Avimap-systeem. Beschrijvingen bij de soorten.</i>
KNMI		<i>Weer- en klimaatdiensten</i>

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbenden noch mag het zonder schriftelijke toestemming worden gebruikt voor commerciële toepassingen en/of voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

De auteur besteedt de grootst mogelijke aandacht aan de juistheid van informatie in dit rapport. Fouten zijn echter niet volledig uit te sluiten. U kunt daarom geen rechten ontleen aan deze teksten.